

Briselē, 9.1.2013
COM(2012) 795 final

**KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS
EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI**

RĪCĪBAS PLĀNS UZŅĒMĒJDARBĪBAS JOMĀ 2020. GADAM

Uzņēmējdarbības gara atdzīvināšana Eiropā

SATURS

1.	Mūsu uzdevums — vairot uzņēmēju skaitu Eiropā	3
2.	1. rīcības pīlārs — izglītība un mācības uzņēmējdarbības jomā, lai veicinātu izaugsmi un uzņēmumu dibināšanu.....	5
2.1.	Jauni pamati: uzņēmējdarbības mācību izplatīšana un kvalitātes uzlabošana... ..	5
2.2.	... un jauns līmenis: augstākā izglītība uzņēmējdarbībai.....	6
3.	2. rīcības pīlārs — vide, kurā uzņēmumi var plaukt un attīstīties.....	8
3.1.	Labāka piekļuve finansējumam.....	8
3.2.	Atbalsts jauniem uzņēmumiem būtiskos to darbības posmos un to attīstības sekmēšana	10
3.3.	Jaunu uzņēmējdarbības iespēju attīstīšana digitālajā laikmetā	13
3.4.	Vienkāršāka uzņēmumu nodošana	15
3.5.	Neveiksmes pārvēršana veiksmē: otrā iespēja godprātīgiem bankrotējušiem uzņēmējiem	17
3.6.	Regulatīvais slogs: skaidrāki un vienkāršāki noteikumi	18
4.	3. rīcības pīlārs — priekšzīmes rādītāji un konkrētu grupu sasniegšana	21
4.1.	Jauna izpratne: uzņēmējs kā priekšzīmes rādītājs.....	21
4.2.	Jauni apvāršņi: sieviešu, vecāka gadagājuma iedzīvotāju, migrantu, bezdarbnieku un jauniešu sasniegšana.....	22
4.2.1.	Sievietes	23
4.2.2.	Vecāka gadagājuma iedzīvotāji.....	24
4.2.3.	Migrējušie uzņēmēji.....	25
4.2.4.	Bezdarbnieki, jo īpaši jaunieši	26
5.	Secinājumi.....	27
	Pielikums. Komisijas galvenās darbības	28
	Pielikums. Rīcības plāns uzņēmējdarbības jomā 2020. gadam — uzņēmējdarbības gara atdzīvināšana Eiropā	28

KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI

RĪCĪBAS PLĀNS UZŅĒMĒJDARBĪBAS JOMĀ 2020. GADAM

Uzņēmējdarbības gara atdzīvināšana Eiropā

Kopš 2008. gada Eiropa izjūt sekas, ko radījusi piecdesmit gadu laikā nopietnākā ekonomikas krīze: pirmo reizi Eiropā ir vairāk nekā 25 miljoni bezdarbnieku, un lielākajā daļā dalībvalstu mazie un vidējie uzņēmumi (MVU) vēl nav spējuši atgriezties to pirmskrīzes attīstības līmenī.

Pirms pašreizējās ekonomikas un finanšu krīzes Eiropas ekonomika saskārās ar strukturālām problēmām saistībā ar konkurenci un izaugsmi un uzņēmējdarbības šķēršļiem. Daudzas šīs problēmas pastāv joprojām, taču krīze arī ir bijusi lielu pārmaiņu un restrukturizācijas dzinulis. Pasaules ekonomika pēdējā desmitgadē arī ir mainījusies. Strauji augošais pieprasījums un ražošana globālajos tirgos ir radījuši spiedienu uz resursu un enerģijas apgādi, izraisot izmaiņas Eiropas uzņēmumu izmaksu struktūrās, jo daudzi no tiem ir atkarīgi no šo resursu importa.

Saistībā ar šo stratēģijā "Eiropa 2020" noteica turpmākās izaugsmes un konkurētspējas pamatus, paredzot to gudru, ilgtspējīgu un integrējošu, kas meklētu risinājumus mūsu galvenajām sociālajām problēmām. Novērst pagātnes kļūmes un virzīt ES pretī ilgtspējīgākai attīstībai nākotnē ir dalībvalstu un ES iestāžu kopīgs pienākums. Atzīstot, ka valstu tautsaimniecības ir savstarpēji cieši saistītas, ES patlaban pārveido ekonomikas pārvaldību, lai sniegtu labākus politiskos risinājumus pašreizējām un turpmākām grūtībām.

Lai Eiropā atsāktos izaugsme un nodarbinātības līmenis būtu augstāks, tai nepieciešams vairāk uzņēmēju. Kā papildinājums 2011. gada aprīlī pārskatītajam Mazās uzņēmējdarbības aktam un pagājušā gada oktobrī pieņemtajam paziņojumam par rūpniecības politiku ierosinātajā rīcības plānā ietverts jauns redzējums un virkne darbību, kas jāveic gan ES, gan dalībvalstu līmenī, lai atbalstītu uzņēmējdarbību Eiropā. Tas balstās uz trim pīlāriem: uzņēmējdarbības izglītības un mācību attīstība, pareizas uzņēmējdarbības vides izveidošana, priekšzīmes rādītāji un konkrētu grupu sasniegšana.

1. MŪSU UZDEVUMS — VAIROT UZŅĒMĒJU SKAITU EIROPĀ

Uzņēmējdarbība ir spēcīgs ekonomikas izaugsmes virzītājspēks, un tā nodrošina jaunas darbavietas¹: tā rada jaunus uzņēmumus un darbavietas, atver jaunus tirgus, kā arī veicina jaunas prasmes un spējas. Piemēram, rūpniecības jomā tādēļ jo īpaši svarīgi ir ātri attīstīt Komisijas atjauninātajā paziņojumā par rūpniecības politiku noteiktās sešas prioritārās izaugsmes jomas². Uzņēmējdarbība sekmē tautsaimniecību **konkurētspēju un novatorismu** un tā ir ļoti svarīga, lai sasniegtu mērķus vairākās Eiropas nozaru politikas jomās³. Jaunu

¹ Attiecībā uz uzņēmējdarbības potenciālu radīt darbavietas skatīt Komisijas paziņojumu "Virzoties uz ekonomikas atlabšanu ar daudzām jaunām darba vietām", COM(2012) 173 galīgā redakcija, 18.4.2012.

² COM(2012) 582 galīgā redakcija, 2012. gada oktobris, noteica: progresīvas ražošanas tehnoloģijas, svarīgās pamattehnoloģijas, bioprodukti, ilgtspējīga rūpniecības un būvniecības politika un ilgtspējīgas izejvielas, "tīri" transportlīdzekļi, viedi tīkli.

³ Piemēram, COM "Jūras nozaru izaugsme un izaugsmes noturību veicinošās iespējas" - COM(2012) 494 galīgā redakcija.

ideju komercializēšana uzlabo produktivitāti un rada labklājību. Ja nebūtu jaunu uzņēmumu, kas nodrošinātu darbavietas, vidējā neto nodarbinātības izaugsme būtu negatīva⁴. **Jauni uzņēmumi**, jo īpaši MVU, **ir visnozīmīgākais jaunu darbavietu avots**: tie ik gadus Eiropā nodrošina vairāk nekā 4 miljonus jaunu darbavietu⁵. Tomēr šīs atveseļošanās dzinējspēks nav stabils: kopš 2004. gada 23 no 27 ES dalībvalstīm **ir samazinājies to cilvēku īpatsvars, kuri labāk izvēlas būt pašnodarbināti, nevis pastāvīgi darbinieki**⁶. Pirms trim gadiem 45 % eiropiešu priekšroku deva pašnodarbinātas personas statusam, tomēr šobrīd **tādu ir tikai 37 %**⁷. Salīdzinājuma labad, ASV un Ķīnā šis īpatsvars ir daudz augstāks: attiecīgi 51 % un 56 %. Turklāt **jaundibinātu uzņēmumu attīstība ES ir lēnāka**⁸ nekā ASV vai jaunietekmes valstīs, un **tie daudz retāk ierindojas pasaules lielāko uzņēmumu vidū**⁹.

Uzņēmējdarbības līmenis un tās būtība ievērojami atšķiras starp dalībvalstīm, un tādēļ arī ir dažādi iemesli, kādēļ Eiropā nav dedzīgas vēlmes sākt karjeru uzņēmējdarbībā. Dažās dalībvalstīs, kurās uzņēmējdarbības līmenis ir augsts, atbalsts jaunu un mazu uzņēmumu izaugsmei ir mazāk sekmīgs kā citās. **Kopumā Eiropā topošie uzņēmēji atrodas sarežģītā situācijā**: izglītība nepiedāvā pareizo pamatu karjerai uzņēmējdarbībā, piekļuve kredītiem un tirgiem ir apgrūtināta, uzņēmumu nodošana ir sarežģīta, pastāv bailes no soda sankcijām neveiksmes gadījumā, un administratīvās procedūras ir apgrūtinātas. Nesen publicētajā Gada izaugsmes pētījumā 2013. gadam ir uzsvērtā nepieciešamība uzlabot uzņēmējdarbības vidi, lai vairotu ES tautsaimniecību konkurētspēju. Turklāt **MVU paredzētie atbalsta pasākumi joprojām nav līdzsvaroti**, jo ievērojams skaits ES dalībvalstu, izstrādājot tiesību aktus, joprojām neņem vērā mazo uzņēmumu, jo īpaši mikrouzņēmumu¹⁰, raksturiezīmes vai arī neveicina otras iespējas došanu godprātīgiem bankrotējušiem uzņēmējiem¹¹.

Ne tikai vide ir sarežģīta, bet turklāt valda arī izplatīta **izpratne, ka uzņēmēju centieni nav atziņas vai atalgojuma vērti** un par veiksmīgu uzņēmējdarbību nav jāpriecājas kā par priekšzīmi, kas rada darbavietas un nodrošina ienākumus. Lai uzņēmējdarbība kļūtu par mūsu ekonomikas izaugsmes dzinējspēku, **Eiropā ir būtiski un tālejoši jāmaina šī izpratne**.

Ņemot vērā pašreizējo ekonomikas krīzi un jauno ekonomikas pārvaldības mehānismu, šajā paziņojumā sīkāk izklāstītas un akcentētas darbības jomās, kurās Komisijas pārskatā par

⁴ Kauffman Foundation “Business Dynamics Statistics Briefing: Jobs created from business start-ups in the United States” (Statistikas ziņojums par uzņēmējdarbības dinamiku. Jaunas darbavietas saistībā ar uzņēmējdarbības sākšanu Amerikas Savienotajās Valstīs) http://www.kauffman.org/uploadedFiles/BDS_Jobs_Created_011209b.pdf

⁵ Komisijas aprēķins, pamatojoties uz Eurostat datiem (2009).

⁶ No 2004. līdz 2012. gadam cilvēku skaits, kuri labāk izvēlas būt pašnodarbināti, pieauga šādās valstīs: Čehija (30 % – 34 %), Latvija (42 % – 49 %), Lietuva (52 % – 58 %) un Slovākija (30 % – 33 %). http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-analysis/eurobarometer/index_en.htm

⁷ ES Komisijas Flash Eurobarometrs Nr. 354 “Uzņēmējdarbība”.

⁸ Albert Bravo-Biosca “The dynamics of Europe's industrial structure and the growth of innovative firms” (Eiropas rūpniecības uzbūves dinamika un novatorisku uzņēmumu izaugsme). JRC konference Seviljā, 2011. gada oktobrī.

⁹ Pārsteidzoši, ka Eiropas korporatīvo gigantu vidū ir tikai 12 uzņēmumi, kas dibināti 20. gadsimta otrajā pusē, salīdzinot ar 51 uzņēmumu ASV un 46 uzņēmumiem jaunietekmes valstīs; no tiem tikai trīs uzņēmumi Eiropā dibināti pēc 1975. gada, salīdzinot ar 26 uzņēmumiem ASV un 21 uzņēmumu jaunietekmes tirgos. T. Philippon, N. Veron, Bruegel Policy Brief (Politikas informatīvais ziņojums), 2008/1.

¹⁰ Kā norādīts Komisijas paziņojumā “Eiropas iniciatīva mikrokredīta attīstībai”, COM(2007)0708 galīgā redakcija, 20.12.2007.

¹¹ “Business Dynamics: Start-ups, Business Transfers and Bankruptcy” (Uzņēmējdarbības dinamika: dibināšana, uzņēmuma nodošana un bankrots) http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/business-environment/files/business_dynamics_final_report_en.pdf

Mazās uzņēmējdarbības aktu¹² konstatēta nepieciešamība pēc turpmākiem uzlabojumiem valsts un Eiropas līmenī.

Katrs MVU ir citādāks: tie atšķiras pēc izmēra, darbības jomas un juridiskā statusa, tāpēc politikas veidotājiem ir jāvelta šiem uzņēmumiem atbilstoši pielāgota uzmanība¹³. Šis princips attiecas gan uz brīvo profesiju pārstāvjiem, gan individuālajiem uzņēmumiem, kuri arī dod būtisku ieguldījumu ES ekonomikā¹⁴. **Principam “vispirms domāt par mazajiem uzņēmumiem” ir jāklūst par Eiropas un valstu politikas kritēriju.**

Mums jānodrošina, lai uzņēmēja statuss eiropiešiem šķistu pievilcīgs. Tas attiecas arī uz sociāliem uzņēmējiem, kuru potenciāls bieži vien netiek pilnīgi novērtēts¹⁵. Šādi uzņēmēji rada ilgtspējīgas darbavietas un ir parādījuši lielāku izturību krīzes situācijā nekā vispārējā ekonomika. Sociālie uzņēmēji ir novatoriski, sekmē sociālo iekļaušanu un palīdz sasniegt stratēģijas “Eiropa 2020” mērķus.

Pašreizējo situāciju var mainīt tikai tad, ja **visas administrācijas Eiropas, valsts un reģionu līmenī rīkosies drosmīgi un koordinēti.**

Šis rīcības plāns ir uzmetums, kurā izklāstīta noteikta vienota rīcība, kas īstenojama, lai izvērstu Eiropas uzņēmējdarbības potenciālu, likvidētu pašreizējos šķēršļus un radikāli pārveidotu uzņēmējdarbības kultūru Eiropā. Tas izstrādāts nolūkā atvieglot uzņēmumu dibināšanu un radīt atbalstošāku vidi pašreizējiem uzņēmējiem, lai tie uzplauktu un attīstītos.

Plānā ierosinātas trīs tūlītējas rīcības jomas.

1. Izglītība un mācības uzņēmējdarbības jomā, lai veicinātu izaugsmi un uzņēmumu dibināšanu.

2. Pamatnoteikumu nostiprināšana uzņēmējiem, likvidējot pašreizējos strukturālos šķēršļus un atbalstot uzņēmējus būtiskos uzņēmējdarbības darbības posmos.

3. Uzņēmējdarbības kultūras pastiprināšana Eiropā: jaunās uzņēmēju paaudzes audzināšana.

2. 1. RĪCĪBAS PĪLĀRS — IZGLĪTĪBA UN MĀCĪBAS UZŅĒMĒJDARBĪBAS JOMĀ, LAI VEICINĀTU IZAUGSMI UN UZŅĒMUMU DIBINĀŠANU

2.1. Jauni pamati: uzņēmējdarbības mācību izplatīšana un kvalitātes uzlabošana...

Ieguldot izglītībā uzņēmējdarbības jomā, Eiropas ieguldījumus var atgūt vislielākajā mērā. Apsekojumi liecina, ka 15 %–20 % skolēnu, kuri vidusskolas laikā iesaistās miniuzņēmuma programmā, vēlāk izveido paši savu uzņēmumu; attiecībā uz vispārējo

¹² COM(2011) 78 galīgā redakcija, (pieņemts 23.2.2011.). Pārskats par “Eiropas mazās uzņēmējdarbības aktu”.

¹³ *Idem.*

¹⁴ Direktīva 2005/36/EK: “Tiktāl, ciktāl tās ir reglamentētas, ... brīvajām profesijām, kas saskaņā ar šo direktīvu ir profesijas, kurās, pamatojoties uz atbilstīgu profesionālo kvalifikāciju, atbildīgi un profesionāli neatkarīgi darbību veic personas, kuras sniedz intelektuālos un konceptuālos pakalpojumus klienta un sabiedrības interesēs.”

¹⁵ COM(2011)682 galīgā redakcija (pieņemts 25.10.2011.). “Labvēlīgu apstākļu izveide sociālajiem uzņēmumiem – sociālās ekonomikas un sociālo inovāciju pamatam”. Sociāls uzņēmums ir sociālās ekonomikas dalībnieks, kura galvenais mērķis ir sociāla ietekme nevis peļņa tā īpašniekiem vai akcionāriem.

iedzīvotāju skaitu šis rādītājs ir aptuveni trīs—piecas reizes lielāks¹⁶. Neatkarīgi no tā, vai jaunieši pēc skolas dibina uzņēmumus vai sociālos uzņēmumus, viņi, apgūstot uzņēmējdarbības prasmes, pilnveido **zināšanas uzņēmējdarbības jomā un izkopj būtiskas prasmes un attieksmi**, tostarp **radošumu, novatorismu, izturību, grupas darba spējas, izpratni par riskiem, kā arī atbildības sajūtu**. Tāds ir uzņēmēju domāšanas veids; tas palīdz uzņēmējiem **pārvērst idejas darbos** un būtiski uzlabot piemērotību darba tirgum.

Uzņēmējdarbība ir Eiropas pamatprincipu kopumā¹⁷ minētā pamatprasme un rīcība, kura norādīta nesenajā Komisijas paziņojumā par izglītības pārvērtēšanu¹⁸. Arī Gada izaugsmes pētījumā 2013. gadam ir uzsvērtā uzņēmējdarbības nozīme, lai uzlabotu nodarbināmības līmeni¹⁹. Vairākas dalībvalstis ir sekmīgi ieviesušas valstu stratēģijas izglītībai uzņēmējdarbības jomā vai noteikušas uzņēmējdarbības apguvi par obligātu mācības programmas daļu. Tomēr ir jādara vairāk. Izglītības procesā ir jāizmanto **praktiskas pieredzes mācību modeļi** un jādod iespēja tikties ar **reāliem uzņēmējiem**. Lai klasēs ieviestu efektīvas uzņēmējdarbības mācīšanas metodes, konkrēti uzņēmējdarbības mācīšanas rezultāti ir jānosaka visiem pedagogiem.

Praktisku uzņēmējdarbības pieredzi var gūt arī ārpus izglītības. Jaunieši jānudina izkopt uzņēmējdarbības prasmes, iesaistoties neformālā izglītībā un ikdienējā mācīšanās procesā, piemēram, brīvprātīgo darbā. Arī šādi gūtā pieredze ir jāapstiprina un jāatzīst atbilstoši šajā jomā ierosinātajam Komisijas ieteikumam²⁰.

Veidojot partnerību ar uzņēmumiem, var nodrošināt, ka izglītības un mācību programmas ir piemērotas reālajai pasaulei. Tādas iniciatīvas, kā, piemēram, PIM²¹, uzņēmējdarbības forums un nozaru prasmju apvienības²², bruģē ceļu uzņēmumu iesaistīšanai. Izglītības iestādes ir jānudina vairāk interesēties par uzņēmējdarbību, lai nodrošinātu, ka tās attīsta un uztur uzņēmējdarbības un inovācijas vidi, gan formulējot savas darbības pamatuzdevumu, gan veidojot vadību, gan iesaistot ieinteresētās personas, gan izstrādājot mācību programmas un nosakot mācību rezultātus.

2.2. ... un jauns līmenis: augstākā izglītība uzņēmējdarbībai

Augstākās izglītības nozīme uzņēmējdarbībā ir daudz lielāka par zināšanu nodošanu līdzdalībai ekosistēmās, partnerībās un rūpniecības apvienībās. Tā kā uzņēmumi ar augstajām tehnoloģijām un strauju izaugsmi aizvien biežāk ieņem galveno vietu ar uzņēmējdarbību saistītā valstu politikā, augstākās izglītības iestādes kļūst par dalībvalstu un ES inovācijas politikas aktīvu sastāvdaļu.

Eiropas Tehnoloģiju institūts (ETI) ir veicinājis uzņēmējdarbības — kā galvenās inovācijas sekmētājas ES līmenī — nozīmi un palīdz mazināt plaisu starp izglītību un inovācijām nozarei. No ETI zināšanu un inovācijas kopienām jau šobrīd dibināti vairāki uzņēmumi. ETI programmas nodrošina, ka studentiem tiek piedāvāta uz izcilību virzīta iesaistīšanās zinātnes

¹⁶ C. Jenner “Business and Education: Powerful Social Innovation Partners”, *Stanford Social Innovation Review* (Uzņēmējdarbība un izglītība: spēcīgi sociālās inovācijas partneri, Stenfordas Sociālās inovācijas pārskats) (2012. gada 27. augusts).

¹⁷ Eiropas Parlamenta un Padomes 2006. gada 18. decembra Ieteikums par pamatprasmēm mūžizglītībā.

¹⁸ COM(2012) 669, http://ec.europa.eu/education/news/rethinking_en.htm.

¹⁹ Sk. 11. lpp. Gada izaugsmes pētījumā, COM(2012) 750 http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/ags2013_en.pdf.

²⁰ COM(2012) 485.

²¹ PIM — profesionālā izglītība un mācības.

²² http://ec.europa.eu/education/news/20120425_en.htm.

jomās, vienlaikus apgūstot uzņēmējdarbību, kā arī nodrošināti uzņēmumu dibināšanas pakalpojumi un mobilitātes shēmas. Partnerības var nodrošināt spēcīgu platformu dažādu nozaru uzņēmējdarbības prasmju izkopšanai, tieši iesaistoties prasmju nodrošināšanā, piemērošanā un atjaunināšanā.

Ir jāveicina augstskolu uzņēmējdarbības ievirze²³. Šajā saistībā Eiropas Komisija sadarbībā ar ESAO ir izstrādājusi regulējumu universitātēm, kurās ievēro uzņēmējdarbības principu. Regulējums ir izstrādāts, lai palīdzētu ieinteresētajām universitātēm novērtēt sevi un uzlabot spējas, izmantojot īpaši šim mērķim paredzētus mācību moduļus. Pakāpeniski piekļuve regulējumam tiks paplašināta.

Komisija:

- *sagatavos Eiropas mēroga uzņēmējdarbības mācīšanas iniciatīvu, apvienojot pašreizējās Eiropas un valstu zināšanas, ietekmes analīzes veikšanai, zināšanu apmaiņai, metožu pilnveidei un līdzbiedru vadībai starp dalībvalstīs praktizējošām personām;*
- *pastiprinās sadarbību ar dalībvalstīm, lai novērtētu uzņēmējdarbības izglītības ieviešanu katrā valstī, pamatojoties uz reālu pieredzi, un lai atbalstītu valstu administrācijas, kuras vēlas mācīties no veiksmīgiem līdzbiedriem;*
- *kopīgi ar ESAO izstrādās orientējošu regulējumu, lai sekmētu tādu skolu un PIM iestāžu izveidi, kurās ievēro uzņēmējdarbības principu²⁴;*
- *veicinās uzņēmējdarbības apguves atzīšanu un apstiprināšanu neformālā vai ikdienējā mācību vidē²⁵;*
- *2013. gada sākumā izplatīs orientējošo regulējumu tām universitātēm, kurās ievēro uzņēmējdarbības principu; sekmēs apmaiņu to universitāšu starpā, kuras ir ieinteresētas piemērot šo regulējumu; pakāpeniski veicinās to ES augstākās izglītības iestādēs;*
- *apstiprinās veiksmīgus universitāšu vadītu uzņēmumu veidošanas mehānismus (ar universitāti saistīti uzņēmumi utt.), kā arī topošās universitāšu un uzņēmējdarbības ekosistēmas galveno sabiedrības problēmu jomā.*

Dalībvalstis ir aicinātas:

- *nodrošināt, lai līdz 2015. gada beigām pamatprasme “uzņēmējdarbība” tiktu iestrādāta sākumskolu, vidusskolu, profesionālo mācību, augstākās izglītības un pieaugušo izglītības programmās;*
- *piedāvāt jauniešiem iespēju gūt vismaz vienu praktisku uzņēmējdarbības pieredzi²⁶ pirms obligātās izglītības beigšanas, piemēram, iespēju vadīt miniuzņēmumu,*

²³ Sal. Gibb A., Haskins G., Roberston I. “Leading the Entrepreneurial University” (Vadot universitāti, kurā tiek ievērots uzņēmējdarbības princips), Oksfordas Universitāte, 2009.

²⁴ Sk. nesen publicēto paziņojumu par izglītības pārvērtēšanu, COM(2012) 669, 2.1. sadaļa

²⁵ COM(2012) 485 galīgā redakcija, 5.9.2012.

²⁶ Sk. nesen publicēto paziņojumu par izglītības pārvērtēšanu, COM(2012) 669, 2.1. sadaļu.

uzņemoties atbildību par kādu uzņēmuma darbības projektu vai kādu sociālo projektu;

- *sekmēt uzņēmējdarbības mācīšanu jauniešiem un pieaugušajiem izglītības procesā, izmantojot struktūrfondu līdzekļus atbilstoši valsts nodarbinātības plānam, galvenokārt Eiropas Sociālo fondu (ESF) saskaņā ar valsts nodarbinātības plāniem, jo īpaši izmantojot to kā instrumentu otrās izglītības iespējas nodrošināšanai tiem, kuri nemācās, nav nodarbināti vai netiek mācīti. Pilnībā izmantot mācību iespējas, ko piedāvā lauku attīstības fonds – Eiropas Lauksaimniecības fonds lauku attīstībai (ELFLA);*
- *veicināt uzņēmējdarbības apguves moduļus jauniešiem, kuri piedalās valsts garantiju shēmā jauniešiem²⁷.*

3. 2. RĪCĪBAS PĪLĀRS — VIDE, KURĀ UZŅĒMUMI VAR PLAUKT UN ATTĪSTĪTIES

Rūpes par jauniem uzņēmumiem ir specifiskas. Lai likvidētu pašreizējos šķēršļus, kas kavē uzņēmumu dibināšanu un izaugsmi, darbības jāveic **sešās pamatjomās**:

- piekļuve finansējumam;
- atbalsts uzņēmējiem būtiskos uzņēmējdarbības darbības posmos un atbalsts to izaugsmei;
- jaunu uzņēmējdarbības iespēju attīstīšana digitālajā laikmetā;
- uzņēmumu nodošana;
- bankrota procedūras un otra iespēja godprātīgiem uzņēmējiem;
- regulatīvā sloga samazināšana.

3.1. Labāka piekļuve finansējumam

Neviens uzņēmums nevar darboties, ieguldīt līdzekļus un attīstīties, ja tam trūkst atbilstoša finansējuma un likviditātes, — patiesi, piekļuve finansējumam ir viens no galvenajiem MVU izaugsmes aspektiem²⁸. Saskaņā ar sabiedrisko apspriešanu, ko Komisija sāka 2012. gada jūlijā, piekļuve finansējumam ir viens no būtiskākajiem šķēršļiem izaugsmei un uzņēmējdarbībai Eiropā. Vēsturiski MVU paļāvās uz aizdevumiem no bankām, tāpēc pašreizējie banku kredītu ierobežojumi, kas noteikti krīzes dēļ, nesamērīgi ietekmē MVU. Turklāt **uzņēmējiem ir īpaši grūti piesaistīt finansējumu uzņēmējdarbības sākumposmā**. 2011. gada decembrī Eiropas Komisija sagatavoja Rīcības plānu ar mērķi uzlabot MVU piekļuvi finansējumam²⁹, kā arī sniedza priekšlikumus attiecībā uz riska kapitāla fondiem un sociālās uzņēmējdarbības fondiem³⁰. Īpaša uzmanība mazajiem un vidējiem uzņēmumiem

²⁷ Priekšlikums Padomes ieteikumam par jaunatnes garantijas izveidi, COM(2012)729

²⁸ COM(2011) 206 galīgā redakcija, “Akts par vienoto tirgu. Divpadsmit mehānismi, kā veicināt izaugsmi un vairogt uzticēšanos. Kopīgiem spēkiem uz jaunu izaugsmi”.

²⁹ COM(2011) 870 galīgā redakcija, “Rīcības plāns, lai uzlabotu MVU piekļuvi finansējumam”.

³⁰ Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par Eiropas riska kapitāla fondiem, COM(2011) 860 galīgā redakcija; priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par Eiropas sociālās uzņēmējdarbības fondiem, COM(2011) 862 galīgā redakcija.

pievērsta arī direktīvā par finanšu instrumentiem³¹ un gala sarunās par Kapitāla prasību direktīvu³². Tomēr, lai novērstu tirgus atšķirības, ir jādara vairāk gan Eiropas, gan valstu līmenī, tostarp jāizpēta alternatīvas iespējas attiecībā uz banku aizdevumiem MVU, lai tādējādi papildinātu ierobežoto pieejamo privāto finansējumu un padarītu informāciju par finansējumu pieejamāku.

Turklāt ir svarīgi paaugstināt jaunu uzņēmumu izveides projektu kvalitāti un finansiālos ieguvumus. Rīcība ir iespējama arī šādās jomās: **finansiāls atbalsts jaunu tehnoloģiju testēšanai, demonstrēšanai un izmēģināšanai, riska kapitāla stiprināšana**, privāti ieguldījumi, inkubatori **un aizdevumi daudzsološiem MVU**. Uzņēmējiem ir nepieciešami līdzekļi, lai komercializētu pētniecību un attīstību, kā arī testētu novatoriskus uzņēmējdarbības modeļus. Komisija ierosina atbalstu šajās jomās saskaņā ar gaidāmo **Uzņēmumu konkurētspējas un mazo un vidējo uzņēmumu programmu (COSME)**³³ un programmu “Apvārsnis 2020”, un to veicina saskaņā ar Eiropas struktūrfondiem³⁴.

Sociālās ekonomikas pārstāvji un sociālie uzņēmumi ir svarīgi virzītājspēki iekļaujošu darbavietu un sociālās inovācijas nodrošināšanai. Lai gan tiem ir līdzīgas problēmas kā lielākajai daļai MVU, tie var saskarties ar papildu grūtībām attiecībā uz piekļuvi finansējumam, un šo jautājumu Komisija ir risinājusi ierosinātajā **Sociālo pārmaiņu un sociālās inovācijas programmā (PSCI) un Struktūrfondu regulā**³⁵.

Nozīmīga veiksmīgas uzņēmējdarbības ekosistēmas sastāvdaļa ir virkne sākumposma ieguldītāju (riskā kapitāli un uzņēmējdarbības aizbildņi), kas nodrošina sagatavošanas un pirmās kārtas kapitāla ieguldījumus. Šie ieguldītāji izmanto plašu līdzbiedru tīklu, kā arī sniedz vērtīgas zināšanas un atbalstu tirgus un kapitāla “gudrā nauda” attīstības jomā. Šos ieguldījumus var veicināt arī fiskālie stimuli.

2008. gadā Komisija izveidoja **Eiropas Biznesa atbalsta tīklu**, proti, partnerību, kura apvieno vairāk nekā 600 uzņēmējorganizāciju un kuras viens no uzdevumiem ir sniegt uzņēmumiem un topošajiem uzņēmējiem nepieciešamo informāciju par piekļuvi ES fondiem un ES finansējumam. Līdz šim brīdim **uzņēmumi joprojām pieprasa labāku informāciju par ES atbalstu**. Komisija kopā ar ieinteresētajām personām veic pasākumus **atbalsta tīkla nostiprināšanai**, lai padarītu to aktīvāku un efektīvāku.

Komisija:

- *finansēs programmas, kuru mērķis ir attīstīt mikrofinansēšanas tirgu Eiropā, īstenojot tādas iniciatīvas kā “Progresā mikrofinansēšana” un “Kopīga rīcība mikrofinansēšanas iestāžu atbalstam” (JASMINE), kā arī dos dalībvalstīm un*

³¹ Eiropas Parlamenta un Padomes 2004. gada 21. aprīļa Direktīva 2004/39/EK par finanšu instrumentu tirgiem, ar ko groza Padomes Direktīvu 85/611/EEK un Direktīvu 93/6/EEK, un Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2000/12/EK, un atceļ Padomes Direktīvu 93/22/EEK.

³² Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par piekļuvi kredītiestāžu un ieguldījumu sabiedrību darbībai, ar ko groza Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2002/87/EK par papildu uzraudzību kredītiestādēm, apdrošināšanas uzņēmumiem un ieguldījumu sabiedrībām finanšu konglomerātos.

³³ Priekšlikums regulai, ar ko izveido Uzņēmumu konkurētspējas un mazo un vidējo uzņēmumu programmu (2014.—2020. gadam), COM(2011) 834 galīgā redakcija.

³⁴ Atbilstoši Komisijas priekšlikumam par nākotnes struktūrfondiem, ir jāīsteno visaptverošas stratēģijas iekļaujošam darbības sākšanas atbalstam, lai apgūtu ESF vai ERAF ieguldījumus uzņēmējdarbībā. (COM/2012/0496 galīgā redakcija - 2011/0276 (COD))

³⁵ Sk. tiesību akta priekšlikumu:

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52011PC0609:EN:NOT>

reģioniem iespēju piekļūt mikrofinansēšanas resursiem, izmantojot Eiropas Sociālo fondu vai Eiropas Reģionālās attīstības fondu;

- *veicinās MVU tiešu piekļuvi kapitāla tirgum, izstrādājot ES režīmu MVU emitētu akciju un obligāciju tirdzniecības vietām ("MVU izaugsmes tirgi"), ņemot vērā Finanšu instrumentu tirgu direktīvas pārskatu.*

Dalībvalstis ir aicinātas:

- *novērtēt nepieciešamību grozīt pašreizējos valsts finanšu tiesību aktus ar mērķi veicināt jaunus, alternatīvus finansēšanas veidus uzņēmējdarbības sākšanai un MVU kopumā, jo īpaši attiecībā uz platformām, kas paredzētas kolektīvajam finansējumam, kā arī apsvērt nepieciešamību vienkāršot tiesību aktus nodokļu jomā, lai sekmētu alternatīvu finanšu tirgu tālāku attīstību, piemēram, veicinātu uzņēmējdarbības aizbildņu ieguldījumus;*
- *izmantot struktūrfondu līdzekļus, lai izstrādātu mikrofinansēšanas atbalsta shēmas atbilstoši attiecīgajām Eiropas Sociāla fonda (ESF) un Eiropas Reģionālās attīstības fonda (ERAF) ieguldījumu prioritātēm;*
- *pilnība izmantot ELFLA piedāvātās iespējas, arī izmantojot finanšu instrumentus, lai nodrošinātu uzņēmumiem piekļuvi finansējumam, jo īpaši uzņēmējdarbības sākumposmā, lauksaimniecībā (jaunu lauksaimniecību izveidošana) un lauku teritorijās kopumā.*

3.2. Atbalsts jauniem uzņēmumiem būtiskos to darbības posmos un to attīstības sekmēšana

Aptuveni **50 % jauno uzņēmumu pirmajos piecos darbības gados cieš neveiksmi.** Lai Eiropas uzņēmēji varētu sasniegt tādu izaugsmi, kādu mēs no tiem gaidām, mums jāvelta lielāki resursi tam, lai palīdzētu viņiem pārdzīvot šo periodu. **Bieži vien uzņēmumiem trūkst atbilstošas ekosistēmas, kas palīdzētu tiem attīstīties.**

Nozīmīgu palīdzību var nodrošināt atbalsta pasākumi, kas ietver savu tirgu pārzināšanu un tādējādi ievērojami palielina sekmīgu jaunu uzņēmumu īpatsvaru. Efektīvs atbalsts ietver holistiskas programmas, kurās integrēti tādi būtiski elementi kā pārvaldības mācības, pētniecības un izstrādes treniņš, kā arī sakaru veidošana ar līdzbiedriem, potenciālajiem piegādātājiem un klientiem. Uzņēmējiem aizvien biežāk ir vajadzīgs padoms un atbalsts, risinot jautājumus par resursu ierobežojumiem un piegādes nedrošību, izmantojot stratēģiskus ieguldījumus un ražojumu attīstību. Daudzi mazie uzņēmumi izjūt arvien pieaugošu spiedienu no uzņēmumiem, kurus tie apgādā, lai piemērotu jaunus standartus un izstrādes prasības, kas saistītas ar uzlabotu resursu izmantošanas efektivitāti un pārstrādājamību.

Uzņēmējdarbības vidi, jo īpaši mazajiem uzņēmumiem, uzlabotu arī ar nodokļiem saistīto izmaksu samazinājums. Ņemot vērā mazo un nesen dibināto uzņēmumu ierobežotos resursus un pieredzi, augstās atbilstības nodrošināšanas izmaksas, ko rada sarežģīti tiesību akti nodokļu jomā un apgrūtināšas nodokļu deklarēšanas procedūras, ietekmē tos vairāk nekā lielos uzņēmumus. Dalībvalstīm ir jāizvērtē iespēja vienkāršot PVN reģistrācijas procedūru un izveidot centralizētu elektronisko reģistrāciju, tādējādi atvieglojot mazo uzņēmumu pārrobežu digitālo tirdzniecību.

Daudz jaunu veiksmīgas uzņēmējdarbības ideju rodas saistībā ar zinātni un izpēti, tomēr var darīt vēl vairāk, lai panāktu, ka uzņēmumi izmanto izpētes rezultātus. Tāpēc uzņēmumiem ir jāsniedz lielāks ieskats projektos, ko finansē Pētniecības un izstrādes pamatprogrammas ietvaros.

Bieži vien jauni uzņēmumi kļūst par upuri **maldinošai tirgvedības praksei**. Tā ietver gan nepareizas vai maldinošas informācijas sniegšanu par attiecīgo pakalpojumu, gan rēķinos vai maldinošās veidlapās apslēptu piedāvājumu nosūtīšanu, pieprasot atjaunināt uzņēmumu sarakstus. Komisija publicēja stratēģiju³⁶, kurā iekļāva to darbību sīku sarakstu, kas paredzētas uzņēmumu aizsardzības uzlabošanai nākotnē, un 2013. gadā tā plāno iepazīstināt ar tiesību akta priekšlikumu.

Likvidējot šķēršļus vienotajam tirgum un tādējādi radot vienlīdzīgus konkurences apstākļus, mazajiem uzņēmumiem tiks sniegta palīdzība attīstīt pārrobežu darbības. Tas ietver jautājumu par nodokļu dubultu neuzlikšanu un nodokļu neatbilstības novēršanu, kā arī citus pasākumus nodokļu jomā, kas rada pārrobežu šķēršļus vienotajā tirgū un kavē ārvalstu ieguldījumus ES.

Turklāt lielākajā daļā ES tiesiskais regulējums pašnodarbinātu personu sociālā nodrošinājuma jomā būtiski atšķiras no tā, kādu attiecina uz nodarbinātām personām, tādējādi radot papildu šķēršļus uzņēmējiem. Atbalsts jauniem uzņēmumiem ir īpaši nozīmīgs, lai varētu īstenot pāreju no bezdarba uz pašnodarbinātību. Te var noderēt pasākumi, kas vērsti uz to, lai palīdzētu personām, kuras ir atkarīgas no sociālajiem pabalstiem (piemēram, bezdarbnieka pabalsta), sākt uzņēmējdarbību un kļūt ekonomiski neatkarīgām (tilts uz labklājību). Tāpēc dalībvalstis varētu izskatīt iespēju, ka pašnodarbinātas personas var saņemt tādas pašas pabalstus (piem., veselības, pensijas, darba nespējas, bezdarbnieka pabalstu, ja uzņēmums tiek slēgts/bankrotē, utt.), kādi paredzēti nodarbinātām personām, vienlaikus nesamazinot nodarbinātu personu pabalstus.

Lai attīstītos, uzņēmējiem un MVU **nepieciešamas specifiskas, pielāgotas zināšanas**, kas var tiem palīdzēt izkopt konkurējošas priekšrocības un gūt labumu no globālajām vērtību ķēdēm un cilvēkresursu kopīgas pārvaldības. **Kopas, uzņēmumu tīkli un cita veida uzņēmumu apvienības var nodrošināt šādu atbalstu sniedzēju vidi**, jo tās apvieno attiecīgos uzņēmējdarbības, izglītības, pētniecības un valsts sektora pārstāvjus³⁷. Bieži vien atsevišķi MVU, piemēram, sociālie uzņēmumi, īsteno īpašu uzņēmējdarbības modeli, kam nepieciešamas specializētas atbalsta shēmas. Grupējot MVU, var uzlabot konkurētspēju³⁸. Tāpēc dalībvalstis varētu izvērtēt, vai būtu iespējams uzlabot to nodokļu režīmus, lai varētu veidoties vairāk šādu MVU grupu.

Papildus tam uzņēmēji var gūt ievērojamu labumu no vienotā tirgus priekšrocībām. Tomēr šobrīd joprojām pastāv atsevišķi šķēršļi sekmīgai vienotā tirgus darbībai. Lai mazinātu pašreizējos šķēršļus Eiropas Komisija 2012. gada 3. oktobrī izdeva **II vienotā tirgus aktu**³⁹. **Efektīva** šo pasākumu **īstenošana** var veicināt uzņēmējdarbību Eiropā, piemēram, attiecībā

³⁶ COM(2012) 702, "Uzņēmumu aizsardzība no maldinošas tirgvedības prakses un efektīvas izpildes nodrošināšana; pārskats par Direktīvu 2006/114/EK par maldinošu un salīdzinošu reklāmu".

³⁷ Kopu jēdziens un kopu politika, un to loma konkurētspējā un inovācijā: galvenie statistikas rezultāti un gūtās mācības, Komisijas dienestu darba dokuments, SEC(2008) 2637.

³⁸ Eiropas kopu politikas grupas galīgie ieteikumi, 5. ieteikums, pieejams: http://www.proinno-europe.eu/sites/default/files/newsroom/2010/09/ECPPG_Final_Report_web-low1.pdf, papildinot Eiropas kopu alianses ieteikumus

³⁹ COM(2012) 573 galīgā redakcija, "II vienotā tirgus akts — kopā jaunai izaugsmei".

uz pārrobežu pakalpojumiem, diplomu un kvalifikāciju atzīšanu, kā arī tiesībām veikt uzņēmējdarbību.

Turklāt ir jāveicina **kompetentu uzņēmēju apmaiņa ES**, piemēram, īstenojot Komisijas programmu “Erasmus jauniešiem uzņēmējiem (EYE)”.

Komisija:

- *noteiks un sekmēs dalībvalstu paraugpraksi nolūkā radīt uzņēmējiem draudzīgāku finanšu vidi;*
- *atbalstīs kopu un uzņēmumu tīklu sadarbību;*
- *atbalstīs to aģentūru paraugprakses tīklu izveidi un apmaiņu, kuras izstrādā programmas par resursu izmantošanas efektivitāti MVU;*
- *stiprinās Eiropas Biznesa atbalsta tīkla partnerību ar uzņēmējorganizācijām, vienotiem kontaktpunktiem un visām MVU atbalsta organizācijām, lai i) plaši izplatītu informāciju par ES iniciatīvām, finansējuma avotiem un atbalstu inovācijai, ii) mudinātu dalībvalstis vairost pasākumus, kuru mērķis ir uzlabot uzņēmēju un MVU spējas izmantot ieguldījumus, kā arī iii) efektīvi palīdzētu uzņēmumiem pilnīgi izmantot vienotā tirgus priekšrocības un piekļūt tirgiem trešās valstīs;*
- *pārskatīs noteikumus, ar ko aizliedz konkrētu maldinošu tirgvedības praksi⁴⁰, lai padarītu tos robustākus un stiprinātu cīņu pret šādu praksi pārrobežu gadījumos;*
- *izvērsīs visu digitālā vienotā tirgus potenciālu MVU, likvidējot pašreizējos šķēršļus pārrobežu tiešsaistes uzņēmējdarbībai⁴¹;*
- *turpinās programmas “Erasmus jauniešiem uzņēmējiem” pilnveidi, lai apmierinātu jauno uzņēmēju pieaugošo pieprasījumu dalībai programmā visā vienotajā tirgū⁴²;*
- *rosinās jaunu uzņēmēju apmaiņu starp ES un trešām valstīm;*
- *palīdzēs dalībvalstīm izstrādāt integrētas atbalsta shēmas, rīkojot spēju veidošanas seminārus ar ESF tehniskās palīdzības finansējumu, iesaistot attiecīgās ieinteresētās personas, tostarp pedagogus un skolotājus, ar mērķi izstrādāt integrētas stratēģijas un plānot konkrētas darbības, jo īpaši jauniem uzņēmējiem;*
- *turpinās pilnveidot portālu “Tava Eiropa — portāls uzņēmumiem”, kurā ietverta gan Komisijas, gan dalībvalstu informāciju par vienoto tirgu.*

Dalībvalstis ir aicinātas:

⁴⁰ Direktīva 2006/114/EK par maldinošu un salīdzinošu reklāmu.

⁴¹ Ieskaitot, piemēram, mini “vienotu kontaktpunktu”, kas paredzēts PVN reģistrācijai, deklarēšanai un apmaksai, kā minēts Komisijas paziņojumā par PVN nākotni (IP/11/1508).

⁴² 2013. gadā jauno uzņēmēju pieprasījums pārsniegs pieejamo budžetu: 2012. gada decembra beigās aptuveni 950 jauno uzņēmēju tika atzīti par tiesīgiem uz apmaiņu, lai gan pieejamais budžets pieļāva tikai aptuveni 930 apmaiņas gadījumu. Ņemot vērā to, ka apmaiņai piemērotu jauno uzņēmēju skaits pieaug vidēji par 25 uzņēmējiem nedēļā, ir skaidrs, ka 2013. gadā pieprasījums pārsniegs piedāvājumu. Jau 2012. gadā vairākas starpposma organizācijas bija izlietojušas visu tām piešķirto budžetu un nespēja vairs nodrošināt apmaiņu.

- *padarīt valsts nodokļu administrēšanas vidi labvēlīgāku uzņēmumiem to darbības sākumposmā; samazināt izmaksas, kas saistītas ar atbilstības nodrošināšanu nodokļu prasībām, vienkāršojot nodokļu deklarēšanu un samaksu, paplašinot elektronisko līdzekļu izmantojumu, tostarp paātrinot digitālā vienotā tirgus pilnīgu ieviešanu;*
- *sekmēt nodokļu koordinēšanu, lai nodrošinātu, ka nesakritība nodokļu apstrādē nerada dubultu nodokļu aplikšanu vai kādu citu kaitīgu nodokļu praksi, kas liek šķēršļus vienotajā tirgū, traucējot pārrobežu uzņēmumiem un kavējot pārrobežu riska kapitāla ieguldījumus;*
- *pārskatīt uzņēmumu ienākuma nodokļa režīmu, lai izvērtētu iespēju pagarināt zaudējumu un atskaitījuma noilguma termiņu attiecībā uz uzņēmumu ienākuma nodokli;*
- *apsvērt iespēju maziem uzņēmumiem no 2013. gada īstenot VAT naudas līdzekļu uzskaites shēmu;*
- *pieņemt pasākumus, kas nepieciešami inovācijas, pētniecības un attīstības projektu komercializācijas atbalstam, ņemot vērā jaunizveidotu uzņēmumu īpašās problēmas;*
- *izvērtēt, vai jaunu uzņēmumu īpašnieki uz ierobežotu laiku un pamatojoties uz īpašo uzņēmuma situāciju un pārliecinošu pamatojumu varētu lūgt koriģēt sociālo iemaksu maksājumu shēmas;*
- *pilnībā izmantot jaunievietās atbalsta iespējas, ko sniedz Eiropas Lauksaimniecības fonds lauku attīstībai (ELFLA) jaunu uzņēmumu izveidošanai un visaptverošu shēmu izstrādāšanai uzņēmēju profesionālai apmaiņai un lauksaimniecību apmeklējumiem, kā arī kopu, uzņēmumu tīklu atbalstam un sadarbībai lauksaimniecībā, mežsaimniecībā, lauksaimniecības un pārtikas produktu pārstrādē un starp lauku uzņēmumiem, kuru darbības joma nav lauksaimniecība.*

3.3. Jaunu uzņēmējdarbības iespēju attīstīšana digitālajā laikmetā

Labāks informācijas un komunikācijas tehnoloģiju (IKT) izmantojums var ievērojami sekmēt jaunu uzņēmumu attīstību. IKT ir galvenais valsts ekonomikas izaugsmes avots, un, izmantojot IKT, Eiropas MVU attīstās divas–trīs reizes ātrāk. Kā norādīts Komisijas paziņojumā par rūpniecības politiku⁴³, „uzņēmējiem ir jāapzina **ES digitālā vienotā tirgus iespējas, par kuru tiek prognozēts, ka līdz 2016. gadam tas pieaugs par 10 % gadā**”.

Pamatojoties uz **digitalizācijas programmu** un **vadošajām iniciatīvām rūpniecības politikas jomā**, Komisija palīdzēs uzņēmējiem un MVU pilnīgi apzināt IKT iespējas gan attiecībā uz jaunu digitālu produktu un pakalpojumu **piedāvājumu**, gan **pieprasījumu** un šo tehnoloģiju viedu izmantošanu.

Piedāvājuma ziņā **uzņēmēji tīmekļa vidē** ir īpaša uzņēmēju kategorija, kas rada jaunus digitālos pakalpojumus un produktus, kuri izmanto tīmekli kā neatņemamu sastāvdaļu. Uzņēmējdarbības sākšanai tīmekļa vidē ir tendence attīstīties, kā arī ciest neveiksmi ātrāk par citāda uzņēmuma darbību, turklāt tā ir eksponenciāla, proti, tai ir lielāki ieguvumi, bet arī lielāki riski. Šie uzņēmēji darbojas sarežģītā un strauji mainīgā ekosistēmā, kurā sakaru

⁴³ “Spēcīgāka Eiropas rūpniecība izaugsmei un ekonomikas atveseļošanai. Atjaunināts paziņojums par rūpniecības politiku”, COM(2012) 582, 10.10.2012.

veidošanai un eksperimentēšanai ir īpaši svarīga nozīme. Uzņēmējdarbības sākšana tīmekļa vidē ir lētāka, kā arī šķēršļi ienākšanai tirgū ir mazāki, padarot to pievilcīgu karjeras sākšanai. Tāpēc uzņēmējiem tīmekļa vidē ir nepieciešami īpaši pielāgoti atbalsta pasākumi, lai būtiski stiprinātu ekosistēmu uzņēmējdarbības sākšanai tīmekļa vidē.

Pieprasījuma ziņā **ieguldījumi digitālajās tehnoloģijās vairs nav apsverami**: mūsdienās uzņēmumi var būt konkurētspējīgi vienīgi tad, ja darbojas arī digitālajā pasaulē. Tas rada gan iespējas, gan problēmas, jo īpaši MVU, jo bieži vien tieši šie uzņēmumi ir mazāk spējīgi pastāvēt pret uzņēmējdarbības modeļu aizvien pieaugošo sarežģītību.

Digitālie uzņēmēji ir uzņēmēji, kas pilnīgi izmanto digitālos produktus un pakalpojumus, tostarp mākoņdatošanu, lai pārveidotu uzņēmējdarbības modeli un uzlabotu konkurētspēju⁴⁴. ES iniciatīvas “Informācijas tehnoloģiju vieds izmantojums” un “MVU integrācija globālajās rūpniecības vērtību ķēdēs”, kā arī digitālo līdzekļu lietošanas prasmes veicinās digitālo tehnoloģiju izmantošanu un savienos MVU ar digitālo pasauli.

E-tirdzniecības potenciāls kā daļa no digitālā vienotā tirgus iespējām uzņēmējiem vēl aizvien nav pilnībā realizēts. Vairākas konkrētas darbības vairo uzticēšanos tirdzniecībai tiešsaistē⁴⁵.

Komisija:

- **uzlabos zināšanu bāzi** par galvenajām tirgus tendencēm un novatoriskiem uzņēmējdarbības modeļiem, sadarbībā ar galvenajām ieinteresētajām personām izveidojot tiešsaistes tirgus uzraudzības mehānismus un sagatavojot rezultātu apkopojumu, lai sekmētu dialogu un virzītu uz kopīgu rīcības programmu;
- **vairos izpratni**, rīkojot Eiropas mēroga informatīvās kampaņas uzņēmējiem un MVU, par jauna digitālā progresa sniegtajām priekšrocībām; kampaņa sekmēs Eiropas veiksmes stāstu atpazīstamību, veicinās Eiropas mēroga konkursus un apbalvojumu shēmas jutīgiem uzņēmējiem mainīgajā uzņēmējdarbības ainavā, kā arī radīs jaunas uzņēmējdarbības iespējas;
- **sekmēs sakaru veidošanu**, lai rosinātu un atbalstītu jaunas uzņēmējdarbības idejas, piemēram: **Eiropas Mentoru tīkla** izveidi mācībām, konsultēšanai un praktisku iemaņu mācīšanai par uzņēmējdarbību digitālajā laikmetā, kā arī savienos pasākumus starp ieinteresētajām personām ar mērķi izpētīt jaunu partnerību iespējas;
- **nāks klajā ar konkrētām darbībām uzņēmējiem tīmekļa vidē**, piemēram: i) Eiropas partnerību uzņēmējdarbības sākšanai, lai izvērstu zināšanas, uzraudzību, tehnoloģiju un pakalpojumus, ii) līderu klubu uzņēmēju tīmekļa vidē ar mērķi tuvināt pasaules mēroga uzņēmējus tīmekļa vidē un stiprināt uzņēmējdarbības tīmekļa vidē kultūru Eiropā, iii) Eiropas tīklu uzņēmējdarbības veicinātājiem tīmekļa vidē, iv) darbu ar Eiropas ieguldītājiem, lai uzlabotu riska kapitāla plūsmu un kolektīvo finansējumu uzņēmējdarbības sākšanai tīmekļa vidē, kā arī v) talantu veicināšanu tīmekļa vidē,

⁴⁴ COM(2012)529 "Mākoņdatošanas potenciāla atraisīšana Eiropā".

⁴⁵ COM(2011)942, 11.1.2012. Vienota sistēma uzticēšanās pastiprināšanai vienotajam digitālajam e-tirdzniecības un tiešsaistes pakalpojumu tirgum.

rosinot izveidot masveida tiešsaistes atvērtos kursus⁴⁶ un uzraudzības platformas, kā arī prasmju izkopšanu;

- **stiprinās zināšanas un prasmes**, pastiprinot Komisijas digitālo līdzekļu lietošanas prasmju darbības ar mērķi uzlabot e-vadības prasmes, zinātniskās un radošās disciplīnas, kā arī vadības un uzņēmējdarbības prasmes nolūkā izmantot jaunās tehnoloģijas un tirgus.

Dalībvalstis ir aicinātas:

- stiprināt valsts vai reģionālo atbalstu uzņēmējdarbības sākšanai digitālajā pasaulē un tīmekļa vidē un veicināt alternatīva finansējuma iespējas tehnoloģijas uzņēmumu dibināšanas sākumposmā, piemēram, IKT inovācijas kuponu shēmu ieviešanu;
- sekmēt uzņēmēju piekļuvi atvērtajiem datiem un apjomīgajiem datiem, kas sagatavoti valsts vai nozares atbalstītās programmās, piemēram, kultūras datu kopumā “Europeana”⁴⁷;
- atbalstīt, piemēram, iedrošinot, talantīgākos uzņēmējus, daudzsološākos absolventus, lai tie sāktu savu karjeru, pievēršoties uzņēmējdarbībai;
- atbalstīt pašreizējo politikas iniciatīvu, piemēram, datu aizsardzības reformas un priekšlikumu par kopīgu Eiropas tirdzniecības likumu, ātru pieņemšanu, kas mazinās šķēršļus mākoņdatošanas ieviešanai Eiropas Savienībā;
- nodrošināt Eiropas fondu labāko izmantojumu uzņēmējdarbībai tīmekļa un digitālajā vidē atbilstoši piemērojamajiem noteikumiem un prioritātēm.

3.4. Vienkāršāka uzņēmumu nodošana

Katru gadu visā Eiropā tiek nodoti aptuveni **450 000 uzņēmumu ar 2 miljoniem darbinieku**. Tomēr nodošanas process var būt sarežģīts, tāpēc katru gadu ir iespējams zaudēt aptuveni **150 000 uzņēmumu ar 600 000 darbavietām**⁴⁸. Galvenie iepriekš minētā iemesli ir regulatīvais vai nodokļu slogs, trūkstošā izpratne par nepieciešamo sagatavošanos un par pārredzamiem tirgiem, kas vajadzīgi šādai darbībai, kā arī ilgais laikposms, kas nepieciešams, lai nokārtotu visas formalitātes. Turklāt šo neaizsargātību papildina tādi elementi kā uzņēmuma juridiskais statuss (individuālie uzņēmumi), kā arī darbības ilgums (īpaši uzņēmumi, kuri darbojas mazāk nekā trīs gadus). Tāpēc **vislielākais neveiksmīgas nodošanas risks ir vismazākajiem uzņēmumiem**.

Šie uzņēmumi ir “darbību turpinoši uzņēmumi” ar noteiktiem produktiem, tirgiem un klientiem, un to izdzīvošanas iespēja ir lielāka nekā jauniem uzņēmumiem. Topošajiem uzņēmējiem vajadzētu zināt, ka **“darbību turpinoša uzņēmuma” pārņemšana var būt pievilcīga alternatīva jauna uzņēmuma dibināšanai. Nododanai ir jābūt vienkāršai gan uzņēmējam, kurš vēlas nodot savu uzņēmumu, gan arī pārņēmējam.**

⁴⁶ Sk. piemēram, <http://www.radicalsocientreps.org/>, <http://www.youtube.com/watch?v=iE7YRHxwoDs> un <http://www.academicmatters.ca/2012/05/the-massive-open-online-professor/>.

⁴⁷ <http://Europeana.eu> ir kultūras portāls, kas izveidots ar Eiropas Komisijas atbalstu un darbojas kā saskarne ar miljoniem Eiropā digitalizētu grāmatu, gleznojumu, filmu, muzeju priekšmetu un arhīva materiālu.

⁴⁸ “Uzņēmējdarbības dinamika: dibināšana, uzņēmuma nodošana un bankrots” (2011), http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/business-environment/files/business_dynamics_final_report_en.pdf.

Uzņēmuma nodošana no vienas paaudzes nākamajai ir raksturīga ģimenes uzņēmumam, un tas arī ir lielākais šāda uzņēmuma iespējamais izaicinājums. Ģimenes uzņēmuma nodošana uzskatāma par īpašumtiesību nodošanu, kad īpašumtiesības nav naudas līdzekļi, bet gan kaut kas, ko ģimene ir veidojusi un attīstījusi paaudžu paaudzēs, tostarp vērtības, tradīcijas un zināšanas. Dažādo pieeju joma un apmērs saistībā ar mantojuma un īpašuma nodokli visā ES liecina, ka vēl ir daudz iespēju uzlabot juridisko situāciju saistībā ar ģimenes uzņēmumu nodošanu.

Par uzņēmumu nodošanu **īpaši runāts Eiropas Mazās uzņēmējdarbības aktā (MUA)**⁴⁹, kā arī **Mazās uzņēmējdarbības akta pārskatā Eiropai 2011. gadā**⁵⁰, un šis jautājums īpaši izklāstīts **Komisijas 2006. gada paziņojumā** “Kopienas Lisabonas programmas izaugsmei un nodarbinātībai īstenošana: Uzņēmumu nodošana – nepārtrauktība ar jaunu sākumu”⁵¹.

Lai gan atsevišķas Eiropas valstis ir guvušas panākumus un ir izstrādājušas uzņēmumu nodošanai labvēlīgāku tiesisko regulējumu, pat šajās valstīs **joprojām var pastāvēt vājas zināšanas par uzņēmējdarbības kopienu un ieinteresētajām personām** (profesionālām asociācijām, juridiskām firmām un uzņēmēju konsultantiem) attiecībā uz nodošanas iespējām un nepieciešamo sagatavošanos.

Tā kā šķēršļi veiksmīgai uzņēmuma nodošanai galvenokārt pastāv vietējā, reģionālā un valsts līmenī, varētu būt lietderīgi salīdzināt Eiropā īstenotās pieejas, lai **apmainītos ar paraugpraksi un rīkotos**, jo īpaši attiecībā uz **zināšanu vairošanu par uzņēmumu nodošanu, speciāliem finanšu mehānismiem, kas paredzēti finanšu nodošanai, tiesisku pārveidošanu** (īpaši iespēju veidot akciju sabiedrības, atvieglot uzņēmuma pārdošanu) **un pārredzamiem tirgiem** uzņēmumu nodošanai⁵².

Komisija:

- *izstrādās vadlīnijas attiecībā uz visefektīvākajām programmām un paraugpraksi, lai atvieglotu uzņēmumu nodošanu, tostarp izstrādās pasākumus tirgu padziļināšanai un paplašināšanai uzņēmumiem, pieejamo programmu identificēšanai Eiropā un nepieciešamo darbību ierosināšanai, lai likvidētu pastāvošos šķēršļus pārrobežu uzņēmumu nodošanai. Tāpēc Komisija veido ekspertu darba grupu, kurā būs dalībvalstu pārstāvji, kas 2013. gadā centīsies izvērtēt un analizēt pastāvošo šķēršļu iemeslus šajā jomā, kā arī sniegt ieteikumus un ierosināt atbalsta mehānismus šķēršļu novēršanai.*

Dalībvalstis ir aicinātas:

- *uzlabot tiesiskās, administratīvās un nodokļu normas uzņēmumu nodošanai, ņemot vērā Komisijas 2006. gada paziņojumu par uzņēmumu nodošanu un Komisijas 2011. gada paziņojumu par mantojuma nodokļa radīto pārrobežu šķēršļu pārvarēšanu Eiropas Savienībā*⁵³;

⁴⁹ COM(2008) 394 galīgā redakcija, “Vispirms domāt par mazākajiem”, Eiropas Mazās uzņēmējdarbības akts.

⁵⁰ COM(2011) 78 galīgā redakcija, “Eiropas Mazās uzņēmējdarbības akta” pārskats.

⁵¹ COM(2006) 117 galīgā redakcija.

⁵² Piemēram, pētījumā par uzņēmējdarbības dinamiku norādīts, ka tikai 1/3 dalībvalstu, lai veicinātu nodošanu, bija izpētījušas piedāvātos īpašos finanšu produktus, un divpadsmit dalībvalstīs konsultācijas vai mācības šajā jomā bija nelielas vai to nebija vispār.

⁵³ COM/2011/864 un saistītais ieteikums 2011/856/ES par mantojuma nodokļa dubultās uzlikšanas mazināšanu.

- *izmantot pašreizējos Eiropas fondus atbilstoši to piemērojamajiem noteikumiem un prioritātēm, lai atbalstītu mazo un vidējo uzņēmumu nodošanu uzņēmējiem, kuri ir iecerējuši turpināt šo uzņēmumu darbību;*
- *uzlabot informēšanas un konsultēšanas pasākumus saistībā ar uzņēmumu nodošanu, kā arī uzlabot datu par uzņēmumu nodošanu apkopošanu un uzņēmumu nodošanas pārraudzību;*
- *efektīvi iepazīstināt ar uzņēmumu nodošanas platformām un tirgiem, kā arī sākt kampaņas, lai vairotu potenciālo pārdevēju un pircēju zināšanas par dzīvotspējīgiem uzņēmumiem;*
- *apsvērt iespēju pārskatīt nodokļu regulējumu, ņemot vērā tā ietekmi uz mazo un vidējo ģimenes uzņēmumu likviditāti īpašumtiesību mantošanas gadījumā, negatīvi neietekmējot peļņu.*

3.5. Neveiksmes pārvēršana veiksmē: otrā iespēja godprātīgiem bankrotējušiem uzņēmējiem

Neveiksmīga uzņēmējdarbība, gluži tāpat kā jaunu uzņēmumu dibināšana, ir daļa no dinamiska, veselīga tirgus. **Pierādījumi liecina, ka lielākā daļa (96 %) bankrotu notiek virkni novēlotu maksājumu vai citu objektīvu problēmu dēļ** — citiem vārdiem sakot, tā ir “godprātīga neveiksme”, kas nav bijusi saistīta ar uzņēmēja viltu⁵⁴. Tomēr daudzu bankrota tiesību aktu izpratnē uzņēmēji ir bijuši krāpnieki, un tiem ir jāiziet sarežģīta procedūra, pirms tos atbrīvo no saistībām. Dažās dalībvalstīs šī procedūra ir tik gara, ka uzņēmēji nemaz neapsver iespēju dibināt citu uzņēmumu⁵⁵. Dažos gadījumos uzņēmējiem uz ilgu laiku vai pat uz visu dzīvi var juridiski liegt sākt jaunu uzņēmējdarbību.

Pat pēc atbrīvošanas no saistību izpildes iepriekš bankrotējuši uzņēmēji ir stigmatizēti, un viņiem ir grūti rast finansējumu jaunam uzņēmumam. Tāpēc daudzi potenciāli uzņēmēji gluži vienkārši padodas un neapsver iespēju mēģināt vēlreiz.

Tomēr pētījumi liecina, ka **tie, kuri izmanto otru iespēju dibināt uzņēmumu, ir veiksmīgāki un izdzīvo ilgāk par vidējo uzņēmējdarbības sācēju; turklāt tie attīstās ātrāk un nodarbina vairāk cilvēku**⁵⁶. Tāpēc neveiksmei uzņēmējdarbībā nevajadzētu kļūt par “mūža ieslodzījumu”, kas liedz veikt uzņēmējdarbību nākotnē, **bet tā būtu jāuztver kā iespēja mācīties un pilnveidoties** — šāds skatījums jau šobrīd ir progresa pamatā zinātniskās izpētes jomā. Tāpēc, mudinot jauno uzņēmēju paaudzi rīkoties, tā vienlaikus ir jāiedrošina, ka, pat ja pirmā ideja neīstenojas, viņiem netiks liegta iespēja mēģināt vēlreiz. Tādējādi bankrota tiesību aktiem ir jānodrošina iespēja kreditoru uzņēmumiem ātri un efektīvi pieteikt un piedzīt prasījumus, vienlaikus ieviešot arī ātrākas un izmaksu ziņā lietderīgākas procedūras uzņēmumu likvidēšanai un atbrīvošanai no bankrota.

Pagājušā gada decembrī Komisija pieņēma paziņojumu par jaunu Eiropas pieeju neveiksmīgai uzņēmējdarbībai un maksātnespējai⁵⁷, lai izveidotu uzņēmumiem labvēlīgāku vidi, piemēram,

⁵⁴ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2007:0584:FIN:lv:PDF>

⁵⁵ Dažās dalībvalstīs likvidācijas process ilgst aptuveni 1–2 gadus. Vēl 3–9 gadi nepieciešami, lai sāktu jaunu uzņēmējdarbību.

⁵⁶ E. Stam, D. B. Audretsch un J. Meijaard “Renascent Entrepreneurship” (Augšāmcelusies uzņēmējdarbība), izpētes institūts Erasmus Research Institute of Management, 2006. gads.

⁵⁷ COM(2012) 742 "Jauna Eiropas pieeja neveiksmīgai uzņēmējdarbībai un maksātnespējai".

uzlabojot valsts maksātnespējas tiesību aktu efektivitāti, tostarp parādu dzēšanas laiku un izmaksas no bankrotēšanas brīža. Kā pirmo soli Komisija vienlaikus pieņēma priekšlikumu regulas par maksātnespējas procedūrām⁵⁸ modernizēšanai, kas nodrošinās uzņēmumu sanācijas pārrobežu atzīšanu un arī atvieglos prasību iesniegšanu citā dalībvalstī.

Komisija:

- *sāks sabiedrisko apspriešanu, lai saņemtu ieinteresēto personu viedokli par jautājumiem, kas iekļauti paziņojumā par jaunu Eiropas pieeju neveiksmīgai uzņēmējdarbībai un maksātnespējai, tostarp par otru iespēju godprātīgiem bankrotējušiem uzņēmējiem un par parādu dzēšanas laika samazināšanu un pielāgošanu.*

Dalībvalstis ir aicinātas:

- *ja iespējams, godprātīgiem uzņēmējiem pēc bankrota samazināt laikposmu atbrīvošanai no saistībām un parāda nokārtošanai ne vairāk kā uz trim gadiem pēc 2013. gada⁵⁹;*
- *piedāvāt uzņēmumiem atbalsta pakalpojumu agrīnai to pārstrukturēšanai, sniegt konsultācijas ar mērķi novērst bankrotu, kā arī atbalstīt MVU to pārstrukturēšanā un darbības atjaunošanā;*
- *sniegt bankrotējušiem uzņēmējiem konsultatīvus pakalpojumus attiecībā uz parāda atmaksu un veicināt ekonomisko un sociālo iekļaušanu, kā arī izstrādāt “otrās iespējas” programmas pārraudzībai, mācībām un uzņēmumu sakaru veidošanai.*

3.6. Regulatīvais slogs: skaidrāki un vienkāršāki noteikumi

Uzņēmējiem vajadzētu būt “parastiem klientiem”, attiecībā uz kuriem pārvalde nosaka procesuālās prasības, tomēr gandrīz trīs ceturtdaļas eiropiešu uzskata, ka ir pārāk sarežģīti sākt savu uzņēmējdarbību tieši administratīvu sarežģītumu dēļ⁶⁰. Daudzi citi sūdzas par smago regulatīvo slogu, ko piemēro uzņēmumu darbībai. Ņemot to vērā, Komisija 2007. gadā apņēmas izstrādāt rīcības programmu, lai līdz 2012. gadam par 25 % samazinātu birokrātiju, ko nosaka ES tiesību akti⁶¹. Komisija 2011. gada novembrī pieņēma Ziņojumu par regulatīvā sloga mazināšanu MVU — ES regulējuma pielāgošanu mikrouzņēmumu vajadzībām⁶², kurā galvenā uzmanība pievērsta plašākam regulatīvā sloga klāstam, nevis tikai administratīvajam slogam saistībā ar ziņošanu iestādēm, kā arī pierādīšanas pienākuma principa apvēršanai

⁵⁸ COM(2012) 744

⁵⁹ Kā norādīts Konkurētspējas padomes 2011. gada maija secinājumos.

⁶⁰ ES Komisijas *Flash* Eiroparometrs Nr. 354 “Uzņēmējdarbība”.

⁶¹ Rīcības programma, kuras mērķis ir ES identificētās prioritārajās jomās likvidēt nevajadzīgu administratīvo slogu uzņēmumiem, kas ir aptuveni 80 % no administratīvā sloga, kurš noteikts ES tiesību aktos, tostarp valstu noteikumos, ar ko ievieš vai transponē šo tiesību aktu. Sadarbībā ar *Stoiber* grupu, kas darbojas kā neatkarīgs konsultants, tika ierosināti simtiem pielāgojumu, kas uzņēmumiem jau ļāvis ietaupīt vairāk nekā EUR 40 miljardu gadā. Šie ierosinājumi skāra vairākas jomas, sākot ar lauksaimniecību, vidi un zivsaimniecību, līdz pat uzņēmējdarbības tiesībām, nodokļiem, statistiku, pārtikas nekaitīgumu un farmācijas precēm. Lielākie ietaupījumu “veicinātāji” ir nodokļu likums (pāreja no papīra rēķiniem uz elektroniskiem rēķiniem) un uzņēmējdarbības tiesības (izņēmumi mikrouzņēmumiem attiecībā uz atsevišķiem noteikumiem, kas skar bilanci un publicēšanas pienākumu).

⁶² COM(2011) 803 un paziņojums par ES regulatīvo piemērotību (*REFIT*) sk.: http://ec.europa.eu/governance/better_regulation/index_en.htm

attiecībā uz jebkuru jaunu regulatīvo slogu. Komisija arī apņēmas pilnveidot apspriedes ar mazākiem uzņēmumiem un pieņemt gada progresu ziņojumu attiecībā uz īstenošanu dalībvalstīs.

Komisija ir iesniegusi priekšlikumus, kas pārsniedz 25 % samazinājuma mērķi. ES likumdevējs ir pieņēmis pasākumus, kas uzņēmumiem nodrošina EUR 30,8 miljardu ikgadējos ietaupījumus. Tie ir 25 % regulatīvā sloga, kas tiek lēsts EUR 123,8 miljardu apmērā. Ja Eiropas Parlaments un Padome pieņemtu Komisijas ierosinātos papildu priekšlikumus, varētu panākt vēl 5,5 % sloga samazinājuma.

Ievērojami ietaupījumi gūti **nodokļu likuma** jomā (pāreja no papīra rēķiniem uz elektroniskiem rēķiniem) un **uzņēmējdarbības tiesību** jomā (izņēmumi mikrouzņēmumiem attiecībā uz atsevišķiem noteikumiem, kas skar finanšu ziņošanas pienākumu). Piemēram, Rēķinu piesūtīšanas direktīva⁶³ nosaka vienādu papīra un elektronisko rēķinu apstrādi un liedz dalībvalstīm noteikt konkrētu tehnoloģiju e-rēķinu piesūtīšanai⁶⁴. Panākumi gūti arī attiecībā uz **multas tiesību aktu** modernizāciju, samazinot statistikas ziņošanas pienākumus MVU, kā arī vairākās jomās visās dalībvalstīs⁶⁵.

Nevajadzīga vai pārmērīga regulatīvā sloga mazināšana joprojām ir Komisijas politikas programmas prioritāte. Tāpēc papildus dalībvalstīs rīkotajām konferencēm 2012. gada 1. oktobrī tika sākta sabiedriskā apspriešana ar mērķi noteikt **desmit apgrūtinošākos ES tiesību aktus**⁶⁶. Apspriešanā gūtie rezultāti un precīzāka analīze tiks ņemta vērā, novērtējot nepieciešamību pārskatīt ES konkrēto jomu regulējumu.

Uzņēmumu reglamentējošajām saistībām ir jābūt nepārprotamām un vienkāršām. Papildus vides, veselības un drošības aizsardzībai darba vietā un sabiedriskās vietās, skaidrs regulējums nodrošina līdzvērtīgus konkurences apstākļus, godīgu un brīvu konkurenci, uzņēmējdarbības noteiktību un tirgus paredzamību. Lietpratīgs regulējums var arī veicināt inovācijas, padarot Eiropas uzņēmumus par līderiem svarīgāko tehnoloģiju un pakalpojumu jomā. Tomēr ir jāizskauz dubulta vai nekoordinēta licencēšana. Līdzīgi iepriekš minētajam ir jālikvidē apgrūtinošas formalitātes, piemēram, prasība pierādīt publisku dokumentu (piem., uzņēmumu ierakstu) autentiskumu uzņēmējdarbības veikšanai iekšējā tirgū.

Birokrātija jālikvidē vai jāsamazina, kad vien iespējams, attiecībā uz visiem uzņēmumiem, jo īpaši mikrouzņēmumiem, **tostarp pašnodarbinātām personām un brīvo profesiju pārstāvjiem,** kas mazā izmēra un ierobežoto cilvēku un finanšu resursu dēļ ir sevišķi neaizsargāti pret birokrātisko slogu. Vienlaikus ir jālikvidē pārējie nepamatotie un neizskaidrojamie šķēršļi, kas kavē praktizēt brīvās profesijas.

Valsts iepirkuma jomā MVU un pārrobežu pretendentes kavē administratīvās prasības (piem., prasība iesniegt pierādījuma dokumentus), grūtības iegūt informāciju un dažkārt nesamērīgas

⁶³ Padomes 2010. gada 13. jūlija Direktīva 2010/45/ES, ar ko Direktīvu 2006/112/EK par kopējo pievienotās vērtības nodokļa sistēmu groza attiecībā uz rēķinu piesūtīšanas noteikumiem.

⁶⁴ Tiek aplēsts, ka, ja visi uzņēmumi rēķinus piesūtītu elektroniski, vidējā termiņā varētu gūt EUR 18 miljardu ietaupījumu.

⁶⁵ Paraugpraksu apkopojumu skatīt plašajos pielikumos dokumentam "Eiropa var labāk" (*Europe can do better*), ko pieņēmusi Augsta līmeņa grupa ar administratīvā sloga mazināšanu saistītiem jautājumiem (2011. gada novembrī), sk. http://ec.europa.eu/dgs/secretariat_general/admin_burden/best_practice_report/docs/bp_report_signatur_e_en.pdf.

⁶⁶ Apspriešanās: "Kuri ir 10 visapgrūtinošākie ES leģislatīvie akti MVU?" http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/public-consultation-new/index_en.htm.

līgumslēdzējas puses izvirzītās prasības. Kopš 2002. gada to MVU īpatsvars, kuri ir uzvarējuši valsts iepirkuma konkursā, nav būtiski mainījies. Visnozīmīgākais aspekts, kas ietekmē MVU dalību, ir līguma apmērs — MVU trūkst kapacitātes, kas nepieciešama, lai iesniegtu pieteikumu vai izpildītu apjomīgu valsts līgumu prasības, un vispār līgumi, kuru vērtība ir lielāka par EUR 300 000, šķiet, pārsniedz to kapacitāti. Ja līgumus, kuru kopējā vērtība pārsniedz noteiktu sliekšni, sadalītu daļās, palielinātos tādu līgumu skaits, kas būtu pieejami MVU.

Turklāt Komisija iesaka dalībvalstīm turpināt modernizēt darba tirgu, vienkāršojot tiesību aktus nodarbinātības jomā un izstrādājot elastīgus darbalaika režīmus, tostarp saīsināta darbalaika režīmu⁶⁷.

Papildus tam uzņēmumiem ir jābūt iespējai saņemt **ekspertu konsultācijas un palīdzību**, kad vien tie saskaras ar nepareizi piemērotiem tiesību aktiem iekšējā tirgus jomā; šajā jomā Komisijas tīkls (*SOLVIT*) ir darbojies jau pēdējos 10 gadus.

Uzņēmējiem jāspēj arī izmantot vienotus kontaktpunktus, lai saņemtu visaptverošu informāciju par licencēm, administratīvo kārtību, finanšu un valsts atbalstu. Ir jāpaplašina tādi vienoti kontaktpunkti uzņēmējiem, kā “Barcelonactive”, kas 2011. gadā ieguva Eiropas Uzņēmējdarbības veicināšanas balvu. Turklāt Komisija nesen atvēra jaunu portālu “Tava Eiropa”, kas ietver **vienotu piekļuves punktu ES finanšu instrumentiem**⁶⁸. Tiešsaistē jānodrošina uzņēmumu piekļuve vēl citām administratīvajām procedūrām, tostarp pārrobežu mērogā. Dalībvalstis tiek mudinātas paplašināt to vienotos kontaktpunktus, kas izveidoti saskaņā ar Pakalpojumu direktīvu, iekļaujot tajos vēl vairāk procedūru, tādējādi ievērojot uzņēmumu darbības posmu pieeju, nodrošinot daudzvalodību un padarot tos lietotājam draudzīgākus.

Komisija:

- *aktīvi turpinās mazināt regulatīvo slogu ES ierosinātajos tiesību aktos, jo īpaši jomās, kurās tas ir vislielākais;*
- *norādīs, kādā veidā tā plāno izvērtēt un pārskatīt ES regulējumu, lai mazinātu nevajadzīgu vai pārmērīgu slogu jomās, kas identificētas kā “desmit visapgrūtinātākās”. Tiks ierosinātas arī likumdošanas iniciatīvas administratīvā sloga mazināšanai citās jomās, piemēram, tajās, kas veicina e-rēķinu piesūtīšanu valsts iepirkuma jomā un atvieglo uzņēmējdarbību, nosakot standarta PVN deklarēšanu*⁶⁹;
- *ierosinās tiesību aktus, ar ko atceļ apgrūtinājošo autentifikācijas prasību publiskiem dokumentiem, kas MVU ir jāsaņem, lai vienotajā tirgū veiktu pārrobežu uzņēmējdarbību;*

⁶⁷ “Virzoties uz ekonomikas atlabšanu ar daudzām jaunām darba vietām”, COM(2012) 173 galīgā redakcija, 18.4.2012. Sk. arī “Šķēršļi izaugsmei - pirmā darbinieka pieņemšana darbā”, Pirmās darba ņēmēju ekspertu grupas ziņojums. http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/files/support_measures/first_emp/1st_emp_en.pdf.

⁶⁸ Tas panākts ar Komisijas rīcības plānu, kura mērķis bija uzlabot MVU piekļuvi finansējumam (COM(2011) 870 galīgā redakcija).

⁶⁹ Komisijas darba programma 2013. gadam (COM(2012) 629 galīgā redakcija).

- *izveidos darba grupu ar mērķi novērtēt brīvo profesiju uzņēmēju specifiskās vajadzības saistībā ar tādiem jautājumiem kā vienkāršošana, internacionalizācija vai piekļuve finansējumam;*
- *uzraudzīs progresu, izmantojot vienotos kontaktpunktus saskaņā ar Pakalpojumu direktīvu, un mudinās dalībvalstis īstenot uzņēmējdarbību vērstāku pieeju;*
- *rīkosies, lai nodrošinātu to, ka vairāk uzņēmumu var saņemt palīdzību tīklā SOLVIT brīžos, kad valsts iestādes liedz tiem tiesības vienotajā tirgū. Eiropas Biznesa atbalsta tīklam vajadzētu palīdzēt uzņēmumiem, lai nodrošinātu to, ka tie var efektīvi piekļūt SOLVIT iespējām un izmantot tās. Pārbaudīs visus pašreizējos uzņēmējiem pieejamos resursus ES līmenī, lai nodrošinātu skaidrību un pieejamību, kā arī novērstu dublēšanu un novecojušu informāciju.*

Dalībvalstis ir aicinātas:

- *līdz 2015. gada nogalei saīsināt to licenču un citu atļauju saņemšanai nepieciešamo laiku līdz vienam mēnesim, kas vajadzīgas, lai sāktu uzņēmējdarbību⁷⁰;*
- *līdz 2013. gadam pilnīgi ieviest “Eiropas labākās prakses kodeksu, lai veicinātu MVU pieeju valsts iepirkumam”;*
- *turpinās darba tirgus modernizāciju, vienkāršojot tiesību aktus nodarbinātības jomā un izstrādājot elastīgus darbalaika režīmus, tostarp saīsināta darbalaika režīmus⁷¹;*
- *paplašināt vienotos kontaktpunktus, ietverot vairāk saimniecisko darbību un padarot tos lietotājam draudzīgākus;*
- *izveidot “vienotus kontaktpunktus uzņēmējiem”, lai apvienotu visus uzņēmējdarbības atbalsta pasākumus, tostarp uzraudzību, veicināšanu un konsultēšanu saistībā ar piekļuvi tradicionālajam un netradicionālajam finansējumam, kā arī “inkubatorus” un “uzņēmējdarbības veicinātājus” un atbalstu agrīnai jauno uzņēmumu internacionalizācijai. Lai nodrošinātu partnerības pieejas īstenošanu, ir jāiesaista visas attiecīgās ieinteresētās personas, tostarp pedagogi un skolotāji.*

4. 3. RĪCĪBAS PĪLĀRS — PRIEKŠZĪMES RĀDĪTĀJI UN KONKRĒTU GRUPU SASNIEGŠANA

4.1. Jauna izpratne: uzņēmējs kā priekšzīmes rādītājs

Eiropā nav daudz zināmu uzņēmējdarbības veiksmes stāstu. Tas tāpēc, ka uzņēmējdarbību necildina kā vēlamu karjeras virzību. Eiropā starp visvairāk vēlamajām profesijām “uzņēmēju” ir grūti atrast. Par spīti tam, ka uzņēmēji rada darbavietas un ir ekonomikas dzinējspēks, plašsaziņas līdzekļos to veiksmē netiek rādīta kā paraugs. Tāpēc karjeru uzņēmējdarbībā jaunieši prestižo profesiju sarakstā vērtē salīdzinoši zemu, turklāt tas kavē arī tos, kuri, iespējams, vēlas kļūt par uzņēmējiem.

⁷⁰ 2010. gada pētījumā “Uzņēmējdarbības dinamika” minēts, ka 7 no 33 pētījumā iesaistītajām Eiropas valstīm pieci modeļuzņēmumi visas nepieciešamās licences varēja saņemt 30 dienās.

⁷¹ http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/ags2013_en.pdf, 10. lpp.

Tāpēc, lai mainītu uzņēmējdarbības kultūru, ir **jāmaina izpratne par uzņēmējiem, praktiski un pozitīvā gaisotnē informējot** par uzņēmēju gūtajiem panākumiem, par to vērtību sabiedrībā un par jaunu uzņēmumu dibināšanas vai pārņemšanas iespējām, izvirzot to kā karjeras galamērķi. Lai to izdarītu, ir jāveicina uzņēmēju — kā priekšzīmes rādītāju — redzamība, ņemot vērā uzņēmējdarbības profilu un veiksmes ceļu daudzveidību. Negatīvo iespaidu var mazināt skaidra un saistoša informācija par izaicinājumiem un atalgojumu, kāds ir iespējams, veidojot karjeru uzņēmējdarbībā. Tāpēc, lai uzņēmējdarbības jomā notiktu radikālas pārmaiņas, ir nepieciešama atbilstoša plaša sabiedriskā apspriešana, jo īpaši plašsaziņas līdzekļos. Valsts un privātās iestādes ir jābudina uzsvērt uzņēmēju sociālo un ekonomikas nozīmi, norādot, ka uzņēmējdarbība ir ne tikai likumīgs karjeras ceļš, bet arī valstij, Eiropai un starptautiskajam mērogam svarīgs jautājums.

Komisija:

- *iniciatīvas “MVU nedēļa” ietvaros noteiks Eiropas mēroga “ES Uzņēmējdarbības dienu”, kas vērsta uz skolēniem to pēdējā vidējās izglītības iegūšanas gadā. Pasākumi varētu būt tikšanās ar uzņēmējiem, gadījumu izpēti, lekcijas, semināri, kā arī “uzņēmumu atvērto durvju dienas”.*

Dalībvalstis ir aicinātas:

- *izvērst uzņēmējdarbības veicināšanas pasākumus un iecelt pazīstamus uzņēmējus par nacionālajiem uzņēmējdarbības vēstnešiem, lai tie savā valstī kļūtu par “uzņēmējdarbības seju”. Viņu uzdevums būtu celt uzņēmējdarbības vērtību sabiedrībā, uzsvērt uzņēmējdarbības prasmju izkopšanas un izglītības pieredzes nozīmi, kā arī akcentēt uzņēmējdarbību kā karjeras iespēju;*
- *valsts vai vietēja mēroga uzņēmējdarbības atbalsta shēmās veiksmīgāk ņemt vērā uzņēmējdarbības modeļu un uzņēmumu juridisko statusu dažādību, kā arī pilnveidot izglītību un mācības sociālās uzņēmējdarbības jomā.*

4.2. Jauni apvāršņi: sievietes, vecāka gadagājuma iedzīvotāju, migrantu, bezdarbnieku un jauniešu sasniegšana

Jaunieši, sievietes, kā arī personas ar invaliditāti un/vai migranti ir tās iedzīvotāju grupas, kas uzņēmēju vidū, jo īpaši jaunu uzņēmējdarbības sākēju vidū, ir vismazāk pārstāvētas. Eiropai ir jānodrošina šīm grupām iespēja pievērsties uzņēmējdarbībai, lai tām būtu darbavietas, lai tās pilnvarotu ekonomiskā un sociālā ziņā, kā arī lai atraisītu to radošās un novatoriskās spējas. Nodrošinot šo iespēju, jābūt vērīgam pret dažādo grupu vajadzībām, gaidām un normām saistībā ar konsultēšanu un informācijas sniegšanu un saņemšanu. Rīcības pamatā jābūt integrētai atbalsta shēmai, kas vairo cilvēkkapitālu, kā arī nodrošina finanšu atbalstu. Līdztekus konkrētām darbībām, kas pielāgotas katras grupas vajadzībām, tās ir jāiekļauj uzņēmējdarbības mācību programmās, kas ir paredzētas un tiek piedāvātas partnerībā ar pedagogiem un skolotājiem, jaunatnes organizācijām, vispārīgiem uzņēmējdarbības konsultantiem un finanšu iestādēm.

4.2.1. Sievietes

Sievietes ir 52 % no kopējā Eiropas iedzīvotāju skaita, bet tikai viena trešā daļa no pašnodarbinātu personu vai uzņēmumu dibinātāju skaita Eiropas Savienībā⁷². **Tādējādi sievietes veido lielu uzņēmējdarbības potenciāla kopu Eiropā.** Dibinot un vadot uzņēmumu, sievietes saskaras ar lielākām grūtībām nekā vīrieši, galvenokārt saistībā ar piekļuvi finansējumam, mācībām un sakaru veidošanu, kā arī saistībā ar darba un ģimenes dzīves savienošānu⁷³.

Potenciālās uzņēmējas ir jāinformē par uzņēmējdarbības atbalsta programmām un finansējuma iespējām.

2009. gadā Komisija atklāja Sieviešu uzņēmējdarbības vēstnieču Eiropas tīklu, lai tas būtu kā iedvesmojoša priekšzīme potenciālām uzņēmējām. Pēc tam 2011. gadā tika izveidots Eiropas Mentoru tīkls uzņēmējām, kura ietvaros sievietēm brīvprātīgi sniedz konsultācijas saistībā ar jaunu uzņēmumu dibināšanu un vadīšanu. 2012. gadā Komisija ierosināja uzlabot dzimumu līdzsvaru biržas sarakstā iekļautu uzņēmumu valdēs. Lai gan valdes locekļa amatā ir nepieciešamas citādas zināšanas un prasmes nekā uzņēmējdarbībā, sieviešu skaita palielināšana vadošajos amatos varētu būt priekšzīme sievietēm vispār. Parādot vairāk veiksmīgu profesionālu sieviešu, arī citām sievietēm radīsies priekšstats, ka viņām ir iespēja gūt panākumus darba tirgū.

Efektīvi īstenojot pašreizējos tiesību aktus dzimuma līdztiesības jomā, jo īpaši Direktīvu 2010/41/EK⁷⁴, vēl vairāk tiktu veicināta sieviešu iesaistīšanās uzņēmējdarbībā.

Komisija:

- *izveidos Eiropas mēroga tiešsaistes uzraudzības, konsultēšanas, izglītības un uzņēmējdarbības sakaru veidošanas platformu uzņēmējām, tiešsaistē apvienojot pašreizējos valstu vēstnieču un mentoru tīklus, padziļinot to piedāvājumu un vēršot darbību plašumā, kā arī atbalstot sievietes uzņēmējdarbībā valsts un reģionālā līmenī, veicinot paraugprakses apmaiņu dalībvalstu starpā.*

Dalībvalstis ir aicinātas:

- *izstrādāt un ieviest valstu stratēģijas sieviešu uzņēmējdarbībai, lai palielinātu sieviešu vadītu uzņēmumu īpatsvaru;*
- *apkopot pēc dzimuma iedalītus datus un sagatavot ikgadējus atjauninājumus par to, kāda ir situāciju valsts mērogā sievietēm uzņēmējām;*
- *turpināt uzturēt un paplašināt pašreizējo Sieviešu uzņēmējdarbības vēstnieču tīklu un Eiropas Mentoru tīklu uzņēmējām;*

⁷² Eurostat: "Statistika fokusā: plaisa starp vīriešiem un sievietēm uzņēmējdarbībā" (*Statistics in focus: the entrepreneurial gap between men and women*) (30/2007).

⁷³ Sk., piemēram, O. Bekh, EIF, "Women's Entrepreneurship Development, Policy Brief" (Sieviešu uzņēmējdarbības attīstība, politikas informatīvais ziņojums), 2012; A. Lesina, F. Lotti "Do Women Pay More for Credit? Evidence from Italy" (Vai sievietes par kredītu maksā vairāk? Liecības no Itālijas), NBER darba dokuments, 2008; "Women in business and decision-making" (Sievietes uzņēmumā un lēmumu pieņemšanā), Eurochambres, 2004.

⁷⁴ OV L 180/1, 15.7.2010.

- *īstenot tādu politiku, kas, nodrošinot atbilstošu un cenas ziņā pieejamu bērnu un veco ļaužu aprūpi, ļauj sievietēm uzturēt atbilstīgu līdzsvaru starp darbu un ģimenes dzīvi, galvenokārt pilnībā izmantojot atbalsta iespējas, ko sniedz ELFLA, ERAF un ESF.*

4.2.2. Vecāka gadagājuma iedzīvotāji

Vecāka gadagājuma cilvēki ir vērtīgs resurss uzņēmējdarbībai. Laikposmā no 1990. gada līdz 2010. gadam to iedzīvotāju īpatsvars, kas ir vecāki par 50 gadiem, Eiropā palielinājās no 32,1 % līdz 36,5 %, un tiek prognozēts, ka tuvākajās desmitgadēs palielināsies arī Eiropas iedzīvotāju vidējais vecums. Katru gadu pensionē aizvien vairāk izglītotu, pieredzējušu personu, un pašreiz sabiedrība nav novatoriska attiecībā uz šo iedzīvotāju nodarbināšanu, kā arī viņu zināšanu un prasmju izmantošanu. Iesaistot šos iedzīvotājus gan uzņēmumu dibināšanā, gan jauno un pašreizējo uzņēmēju atbalstīšanā, tiktu maksimāli izmantota viņu pieredzes bagātība, kas pensionējoties var tikt zaudēta, tiktu veicināta paaudžu savstarpējā mācīšanās un nodrošināta zināšanu nodošana.

Tā kā cilvēki dzīvo aizvien ilgāk un veselīgāk, mainās tradicionālie pensionēšanās modeļi un ar to saistītās izvēles. Tiem vecāka gadagājuma iedzīvotājiem, kuri pirmo reizi vēlas dibināt uzņēmumu, ir jābūt iespējai izmantot visu pašreiz pieejamo atbalsta pakalpojumu spektru.

Uzņēmēji gados var būt vērtīgs resurss arī citiem uzņēmējiem. Pensionētiem uzņēmējiem ir vērtīgas zināšanas un pieredze, kas nepieredzējušam uzņēmuma dibinātājam var palīdzēt jauna uzņēmuma dibināšanā un vadīšanā. Šīs zināšanas ir vērtīgs Eiropas intelektuālais kapitāls, un to vajadzētu pilnīgi izmantot. Eiropa varētu gūt iedvesmu no tādām programmām kā “*Senior Enterprise*” (Īrija) un “*Maillages*” (Francija), kas mudina motivētus seniorus darboties kā brīvprātīgiem mentoriem, potenciāliem uzņēmumu pircējiem vai ieguldītājiem vai kā pagaidu vadītājiem, lai tādējādi palīdzētu neaizsargātiem jaundibinātiem uzņēmumiem vai uzņēmumiem, kuri atrodas pārejas posmā⁷⁵.

Komisija:

- *sekmēs paraugprakses apmaiņu, palīdzot vecāka gadagājuma vadītājiem un uzņēmējiem mācīt jaunos uzņēmējus, kā arī sekmēs uzņēmēju abpusējas un paaudžu savstarpējas mācības, tādējādi nodrošinot būtisku prasmju, piemēram, IKT lietotprasmju, un senioru pieredzes apmaiņu.*

Dalībvalstis ir aicinātas:

- *veicināt vecāku uzņēmēju vēlmi nodot zināšanas jauniem uzņēmējiem un tuvināt vecākos uzņēmējus un nepieredzējušos uzņēmējus, lai veidotu komandas ar plašāku prasmju kopumu;*
- *nodrošināt, ka vecāku uzņēmēju un pensionētu vadītāju līdzdalība projektos ir salīdzināma ar viņu pensiju iespējām.*

⁷⁵

Cits potenciālu panākumu piemērs ir ASV programma “Pensionētu vadītāju palīdzības korpuss” (*Service Corps of Retired Executives, SCORE*), kas izveidoja tīklu ar 13 000 brīvprātīgo, kuru profesionālās konsultācijas 2011. gadā palīdzēja radīt vairāk nekā 67 000 darbavietu.

4.2.3. Migrējušie uzņēmēji

Laikposmā no 1995. gada līdz 2005. gadam Silikona ielejā imigranti dibināja 52 % uzņēmumu, un Izraēlai par gūtajiem panākumiem ir lielā mērā jāpateicas tieši imigrantiem. **Saskaņā ar ESAO migranti ir uzņēmīgāki nekā vietējie iedzīvotāji, un ārvalstīs dzimusi pašnodarbināta persona, kurai pieder mazs vai vidējs uzņēmums, rada 1,4–2,1 papildu darbavietu⁷⁶. Migranti ir nozīmīgs potenciālo uzņēmēju kopums Eiropā.** Tomēr šobrīd Eiropas migrantu uzņēmumi galvenokārt ir mikrouzņēmumi, kam nav neviena darbinieka vai to ir ļoti maz. Salīdzinājumā ar vietējiem uzņēmumiem migrantu uzņēmumi ir mazi arī apgrozījuma un peļņas ziņā. Kvalificēti migranti bieži vien sastopas ar juridiskiem sarežģījumiem, ierobežotu darba tirgu un karjeras iespējām, kā dēļ tie pievēršas pašnodarbinātībai. Jānorāda, ka dažu trešo valstu migrācijas politika ir īpaši pievilcīga ar mērķi atvieglot uzņēmēju ierašanos. Vērtība jāvelta arī neaizsargātākām sliktāk kvalificēto migrantu grupām. Par spīti tam, ka pretēji pārējai iedzīvotāju daļai migranti dibina vairāk jaunu uzņēmumu, viņi tomēr arī vairāk cieš neveiksmi informācijas, zināšanu un valodas prasmju trūkuma dēļ⁷⁷.

ES ir publiski atzinusi, ka migranti, kuri ir uzņēmēji, var sniegt galveno ieguldījumu ilgtspējīgā izaugsmē un nodarbinātībā. Eiropas programmā trešo valstu pilsoņu integrācijai⁷⁸ uzsvērtā būtiskā migrantu funkcija darboties kā uzņēmējiem un teikts, ka “būtu jānostiprina viņu radošums un inovāciju spējas”. Svarīgi, lai šīs grupas uzņēmējdarbības potenciāls tiktu pilnīgi ņemts vērā politikā, kas vērsta uz uzņēmējdarbības veicināšanu Eiropā. Augsti kvalificētus trešo valstu valstspiederīgos jau šobrīd var pieņemt darbā atbilstoši direktīvai par zilo karti⁷⁹. Valstu un Eiropas politikā ir jāizvērtē arī kvalificētu migrantu potenciāls jaunu uzņēmumu un darbavietu radīšanai. Atbalsta pasākumiem un politikas iniciatīvām vajadzētu īpaši palīdzēt piesaistīt talantīgus topošos uzņēmējus, kuri Eiropā vēlas dibināt pasaules mēroga uzņēmumus.

Komisija:

- *nāks klajā ar politiskām iniciatīvām, lai piesaistītu migrantus, kuri ir uzņēmēji, un veicinātu uzņēmējdarbību starp migrantiem, kuri jau atrodas ES vai kuri ES ierodas kāda cita iemesla dēļ, kas nav uzņēmuma dibināšana, pamatojoties uz dalībvalstīs, tostarp vietējās varas iestādēs, izstrādāto paraugpraksi;*
- *analizēs iespēju ierosināt tiesību aktu, kura mērķis būtu likvidēt uzņēmumu dibināšanas tiesiskos šķēršļus un piešķirt pastāvīgu atļauju kvalificētiem imigrantiem, kas ir uzņēmēji.*

Dalībvalstis ir aicinātas:

- *likvidēt uzņēmuma dibināšanas tiesiskos šķēršļus likumīgiem migrantiem, kas ir uzņēmēji, piemēram, izvērtēt iniciatīvu piešķirt pastāvīgu atļauju kvalificētiem imigrantiem, kas ir uzņēmēji, vai imigrantiem, kuri ir Eiropas universitātes līmeņa*

⁷⁶ ESAO (2010), Atvērts uzņēmējdarbībai; Migrantu uzņēmējdarbība ESAO valstīs, publicēts ESAO, <http://dx.doi.org/10.1787/9789264095830-en>

⁷⁷ Rath, J., Eurofound (2011), “Promoting ethnic entrepreneurship in European cities” (Etniskās uzņēmējdarbības veicināšana Eiropas pilsētās), Eiropas Savienības Publikāciju birojs, Luksemburga, **Eiropa, atrodams vietnē:** <http://www.eurofound.europa.eu/pubdocs/2011/38/en/2/EF1138EN.pdf>.

⁷⁸ COM(2011) 455 galīgā redakcija un SEC(2011) 957 galīgā redakcija.

⁷⁹ Padomes Direktīva 2009/50/EK.

iestāžu absolventi, lai ļautu tiem Eiropā dibināt uzņēmumu; turklāt paredzot atļaujas pagarināšanu, ja tiek sasniegti iepriekš izvirzītie mērķi attiecībā uz darbavietu radīšanu, apgrozījumu vai jauna finansējuma rašanu;

- *veicināt piekļuvi informācijai un sakaru veidošanas iespējām migrantiem, kuri ir uzņēmēji, un potenciāliem migrantiem, kuri ir uzņēmēji; to var izdarīt, piemēram, izveidojot attiecīgus informācijas centrus migrantu plaši apdzīvotās teritorijās.*

4.2.4. Bezdarbnieki, jo īpaši jaunieši

Ņemot vērā to, cik daudz cilvēku Eiropā ir bez darba, ir jāīsteno uzņēmējdarbības atbalsta shēmas, lai veicinātu uzņēmumu dibināšanu, norādot uz to, kā uz izkļūšanu no bezdarba⁸⁰. Maz ir tādu uzņēmējdarbības atbalsta shēmu, kas īpaši vērstas uz jauniešu bezdarba mazināšanu⁸¹.

Atbalstot uzņēmējdarbības attīstību, jāsniedz informācija un jānorāda saiknes uz atbalsta pakalpojumiem, jākonsultē, kā arī jāpiedāvā kursi uzņēmējdarbībā un jānodrošina vadība. Šāda palīdzība var būt plašāka un ietvert arī konkrētu prasmju izkopšanu (piem., iespēju atpazīšanu, uzņēmējdarbības plānošanu, finanšu pārvaldību, tirdzniecību un tirgvedību), ko nodrošina neformāli (piem., padomdevēja sistēmā) vai formāli, apmeklējot kursus. Atbalsts ir jāvērs uz iedzīvotāju grupām ar vislielāko potenciālu (piemēram, bezdarbniekiem ar profesionālām prasmēm, sievietēm vai jauniešiem), un tā pamatā jābūt ciešai sadarbībai starp nodarbinātības dienestiem, uzņēmējdarbības atbalstītājiem un finansējuma nodrošinātājiem. Tas paredzēts, lai bezdarbniekiem palīdzētu efektīvi darboties kā pašnodarbinātām personām un uzlabot to uzņēmumu ilgtspēju, kā arī lai koriģētu atbalstu grupām, kurām, iespējams, būs nepieciešami papildu resursi, piemēram, jauniešiem vai tiem, kurus, izmantojot tradicionālos uzņēmējdarbības atbalsta kanālus, nevar tik viegli sasniegt.

Uzmanība arī jāpievērš bezdarbniekiem kopumā, jo īpaši tiem, kuriem jau ir prasmes un zināšanas, ko, rīkojot kursus uzņēmējdarbībā vai sniedzot padomus, varētu nodot pašnodarbinātiem uzņēmējiem.

Komisija:

- *2014. gadā nāks klajā ar turpmāko mikrofinansēšanas instrumentu atbilstoši PSCI, kas paredzēts neaizsargātām grupām, tostarp personām, kuras ir zaudējušas vai var zaudēt darbu vai kurām ir grūti iesaistīties vai atkārtoti iesaistīties darba tirgū;*
- *izmantojot Eiropas Sociālo fondu, nodrošinās tehnisko palīdzību, lai cita starpā pievērstos tādu atbalsta shēmu izstrādei, kas paredzētas jauniem uzņēmumu dibinātājiem un sociālajiem uzņēmējiem;*
- *saistībā ar Progresu mikrofinansēšanas instrumentu 2013. gada jūnijā rīkos mikrofinansēšanas un sociālās uzņēmējdarbības ieinteresēto personu forumu ar mērķi iesaistīt vietējos finanšu starpniekus uzņēmējdarbības veicināšanā videi nekaitīgā ekonomikā;*

⁸⁰ "Jauniešu pāreja uz nodarbinātību", COM(2012) 727

⁸¹ Sk. īpaši Eiropas Komisijas un ESAO politikas informatīvo ziņojumu par jauniešu uzņēmējdarbību Eiropā, pieejams: http://ec.europa.eu/youth/news/20120504-youth-entrepreneurship-employment_en.htm.

- 2013. gada ziņojumā par uzņēmējdarbību, kas sagatavots kopīgi ar ESAO, analizēs bezdarbnieku situāciju uzņēmējdarbības jomā. Ziņojumā tiks sniegta pašreizējās situācijas analīze, kā arī piedāvāti paraugprakses piemēri attiecībā uz šā jautājuma risināšanu un sniegti atbilstoši politikas ieteikumi;
- analizēs pētījuma “Pašnodarbinātība un uzņēmējdarbība: valsts nodarbinātības dienestu ieguldījums darbavietu radīšanā” rezultātus, kā arī 2013. gada jūnijā organizēs izplatīšanas pasākumu valsts nodarbinātības dienestiem.

Dalībvalstis ir aicinātas:

- savienot valsts nodarbinātības dienestus ar uzņēmējdarbības atbalsta pakalpojumiem un (mikro)finansējuma nodrošinātājiem, lai palīdzētu bezdarbniekiem atrast ceļu uz uzņēmējdarbību;
- mazināt bezdarbu, izstrādājot uzņēmējdarbības mācību programmas jauniešiem, kuriem nav darba, paredzot tajās skaidri noteiktus posmus: profilēšanu, plānošanu, uzņēmējdarbības sākšanu, konsolidāciju un izaugsmi, katrā posmā piedāvājot mainīgu pakalpojumu klāstu (konsultēšanu, mācības un kvalifikāciju, pārraudzību un piekļuvi mikrokreditam), partnerībā ar jaunatnes un citām organizācijām, vispārīgiem uzņēmējdarbības konsultantiem un finanšu iestādēm;
- nākt klajā ar aktīvām darba tirgus programmām, kas visiem bezdarbniekiem nodrošina finansiālu atbalstu uzņēmuma dibināšanai;
- izstrādāt un vadīt uzņēmējdarbības izglītības programmas bezdarbniekiem, lai palīdzētu tiem kā uzņēmējiem (atkārtoti) iesaistīties uzņēmējdarbībā, par pamatu izmantojot veiksmīgus vairāku dalībvalstu modeļus un iesaistoties partnerībā ar izglītības un mācību sistēmām, norādot uz to, kā uz iesaistīšanos otrās iespējas izglītībā.

5. SECINĀJUMI

Pašreizējā ekonomikas krīzē **jaunizveidoti uzņēmumi ir galvenais faktors, kas var Eiropā nodrošināt ar darbavietām bagātu atveseļošanos.** Pastāv problēmas, jo maz tiek dibināti jauni uzņēmumi, ir augsts mainības koeficients, un uzņēmumu attīstība Eiropā ir vāja. Ir pienācis laiks rīkoties, lai Eiropas uzņēmējiem un visai Eiropai dotu iespēju būt pielāgoties spējīgākai un radošākai, kā arī spēt veiksmīgāk ietekmēt globalizēto konkurenci, kuras pieprasījums ir lielāks un kura ir straujāka nekā jebkad agrāk.

Lai aktivizētu Eiropas uzņēmējus un veicinātu uzņēmējdarbību, Komisijai un dalībvalstīm ir jāstrādā ar mērķi vienlaikus atjaunot uzticību, radīt pēc iespējas labāku vidi uzņēmējiem, atvēlot tiem galveno uzmanību uzņēmējdarbības politikā un praksē, kā arī radikāli pārveidot uzņēmējdarbības kultūru.

Veiksmīgi piemēri no visas Eiropas liecina, ka pastāv paraugprakse, kuru īstenojot, uzņēmumi var plaukt un attīstīties. Eiropai ir pilnīgi jāapzina un jāizmanto bagātā pieredze, lai likvidētu šķēršļus un atceltu apgrūtināšās prasības, kas kavē uzņēmējdarbību. Visu dalībvalstu administrācijām **ir jāatzīst, ka uzņēmēji rada darbavietas un veicina labklājību.** Turklāt Eiropai ir jāklūst par vietu, kas ir labvēlīga visgudrākajiem uzņēmējdarbības prātiem

starptautiskā mērogā: tiesiskajam regulējumam un atbalsta sistēmām jābūt tādiem, kas pieviline uzņēmumu dibinātājus no citiem pasaules reģioniem, aicinot tos ierasties Eiropā, nevis doties, piemēram, uz ASV vai Austrumāziju. Vienīgi ar šādu attieksmi var gūt tālejošu progresu svarīgās jomās: samērīgākās un vienkāršākās reglamentējošās prasībās, piekļuvē finansējumam, atbalstā jaunizveidotiem uzņēmumiem, uzņēmumu nodošanā un efektīvās bankrota procedūrās, kā arī taisnīgā otrā iespēja godprātīgiem bankrotējušiem uzņēmējiem.

Tomēr, kaut arī šie elementi ir nepieciešami, tie nebūs pietiekami, lai atdzīvīnātu uzņēmējdarbību Eiropā. Galvenais eiropiešu motīvs dibināt uzņēmumu ir pašrealizācija un elastīgums attiecībā uz darbalaiku un vietu, nevis labi vispārējie apstākļi⁸². Tāpēc **Eiropā ir radikāli jāmaina izpratne par uzņēmējdarbību**, proti, ir publiski jācildina veiksmes stāsti, ir jāuzsver uzņēmēju ieguldījums Eiropas labklājībā un ir jāparāda karjeras ieguvumi uzņēmējdarbības jomā.

Tāpēc ir svarīgi ieguldīt līdzekļus, lai mainītu sabiedrības izpratni par uzņēmējiem, veicinātu izglītību uzņēmējdarbības jomā un atbalstītu tās iedzīvotāju grupas, kuras ir pārāk maz pārstāvētas uzņēmēju vidū, jo tikai tad būs iespējamas noturīgas pārmaiņas. Ilgtermiņā uzņēmējdarbība Eiropā varēs attīstīties tikai tad, ja liels skaits eiropiešu uzskatīs, ka karjera uzņēmējdarbībā ir atalgojoša un pievilcīga iespēja.

Komisijai un dalībvalstīm ir kopīgiem spēkiem jāīsteno radikālas pārmaiņas uzņēmējdarbības jomā, turklāt tas jāparedz ilgākam laikam.

Īstenojot konkurētspējas un rūpniecības politiku, kā arī izmantojot Mazās uzņēmējdarbības akta pārvaldības mehānismus, ietverot to ārējo dimensiju ar kandidātvalstīm, iespējamajām kandidātvalstīm un kaimiņvalstīm, Komisija pārraudzīs šo rīcības plānu un tajā minētos galvenos pasākumus. Valstu MVU pārstāvju tīkls kopā ar ES MVU pārstāvi uzņemsies īpaši nozīmīgu pienākumu nodrošināt, ka ierosinātie pasākumi dod vēlamos panākumus. Dalībvalstis ir aicinātas ziņot par progresu šajā paziņojumā minēto galveno pasākumu jomā valstu līmenī valstu reformu programmu kontekstā saskaņā ar Eiropas pusgadu.

PIELIKUMS. KOMISIJAS GALVENĀS DARBĪBAS

<u>Pielikums. Rīcības plāns uzņēmējdarbības jomā 2020. gadam — uzņēmējdarbības gara atdzīvīnāšana Eiropā</u>		
<i>Galvenās jomas</i>	<i>Komisijas priekšlikumi</i>	<i>Īstenošanas datums</i>
Izglītība un mācības uzņēmējdarbības jomā, lai veicinātu izaugsmi un uzņēmumu dibināšanu		
Izglītība un mācības	Sagatavot Eiropas mēroga uzņēmējdarbības mācīšanas iniciatīvu, apvienojot un darot pieejamas pašreizējās Eiropas un valstu zināšanas, ietekmes analīzes veikšanai, zināšanu apmaiņai, metožu pilnveidei un līdzbiedru vadībai starp dalībvalstīs	2013–2015

⁸² <http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-analysis/eurobarometer/>

	praktizējošām personām. - Kopīgi ar ESAO izstrādāt orientējošu regulējumu, lai sekmētu tādu skolu un PIM iestāžu izveidi, kurās ievēro uzņēmējdarbības principu. - Izplatīt orientējošo regulējumu tām universitātēm, kurās ievēro uzņēmējdarbības principu; sekmēt apmaiņu to universitāšu starpā, kuras ir ieinteresētas piemērot šo regulējumu; pakāpeniski veicināt to ES augstākās izglītības iestādēs. - Apstiprināt veiksmīgus, universitāšu virzītus uzņēmumu veidošanas mehānismus (ar universitāti saistītus uzņēmumus utt.) un universitāšu un uzņēmējdarbības ekosistēmas, kas atbalsta šos veidošanas mehānismus.	2013–2014 2012-2013
Vide, kurā uzņēmumi var plaukt un attīstīties		
Piekluve finansējumam	- Finansēt programmas, kuru mērķis ir turpmāk attīstīt mikrofinansēšanas tirgu Eiropā, īstenojot tādas iniciatīvas kā sociālo pārmaiņu un sociālās inovācijas programmu (<i>PSCI</i>) un Kopīgu rīcību mikrofinansēšanas iestāžu atbalstam (<i>JASMINE</i>), kā arī dot dalībvalstīm un reģioniem iespēju piekļūt mikrofinansēšanas resursiem, izmantojot Eiropas Sociālo fondu vai Eiropas Reģionālās attīstības fondu. - Izstrādāt ES režīmu MVU emitētu akciju un obligāciju apmaiņai ("MVU izaugsmes tirgi"), lai veicinātu MVU tiešu piekļuvi kapitāla tirgiem, ņemot vērā Finanšu instrumentu tirgu	- Notiekošs, jāveicina nākamajā daudzgadu finanšu shēmā no 2014. gada. - Notiekošs

	direktīvas pārskatu.	
Atbalsts jauniem uzņēmumiem būtiskos to darbības posmos un to attīstības sekmēšana	- Noteikt un sekmēt dalībvalstu paraugpraksi nolūkā radīt uzņēmējiem labvēlīgāku finanšu vidi. - Pārskatīt noteikumus, ar ko aizliedz konkrētu maldinošu tirgvedības praksi, lai padarītu tos robustākus un stiprinātu cīņu pret šādu praksi pārrobežu gadījumos. - Palīdzēt dalībvalstīm izstrādāt integrētas atbalsta shēmas un darbības jauniem uzņēmējiem, jo īpaši gados jauniem uzņēmējiem, rīkojot spēju veidošanas seminārus ar ESF tehniskās palīdzības finansējumu, iesaistot cita starpā attiecīgos pedagogus un skolotājus, ar mērķi izstrādāt integrētas stratēģijas.	- Notiekošs 2013 2013
Jaunu uzņēmējdarbības iespēju attīstīšana digitālajā laikmetā	- Uzlabot zināšanu bāzes pilnveidi par galvenajām tendencēm un novatoriskiem uzņēmējdarbības modeļiem digitālajā jomā. - Vairot izpratni, izvēršot Eiropas mēroga informācijas kampaņu MVU par IKT ieguvumiem un ietverot Eiropas tīkla izveidi uzņēmumiem tīmekļa vidē. - Sekmēt sakaru veidošanu, izveidojot Eiropas Mentoru tīklu mācību un konsultēšanas mērķiem, kā arī meklējot saderību ar mērķi veidot jaunas partnerības. - Īpašas iniciatīvas tiks sāktas uzņēmējiem tīmekļa vidē,	- No 2013. gada - No 2013. gada 2014

	piemēram, Eiropas partnerība uzņēmējdarbības sākšanai, kuras mērķis ir izvērst zināšanas, vadību, tehnoloģiju un pakalpojumus, kā arī līderu klubs uzņēmējiem tīmekļa vidē, kas veidots nolūkā apvienot pasaules mēroga uzņēmējus tīmekļa vidē un stiprināt uzņēmējdarbības tīmekļa vidē kultūru Eiropā un tiešsaistes atvērto kursu masveida izveidi ar mērķi sekmēt talantus tīmekļa vidē un izveidot uzraudzības platformas, kā arī izkopt prasmes. Stiprināt kompetences un prasmes, proti, pastiprināt e-prasmju, zinātnisko un radošo prasmju, kā arī vadības un uzņēmējdarbības prasmju izveidi un apguvi	2013 - Notiekošs
Uzņēmumu nodošana	Izstrādāt vadlīnijas attiecībā uz visefektīvākajām programmām un paraugpraksēm ar mērķi atvieglot uzņēmumu nodošanu, tostarp izstrādāt pasākumus tirgu padziļināšanai un paplašināšanai uzņēmumiem, pieejamo programmu identificēšanai Eiropā un nepieciešamo darbību ierosināšanai, lai likvidētu pastāvošos iespējamus šķēršļus pārrobežu uzņēmumu nodošanai, pamatojoties uz ekspertu darba grupas darbu un pētījumu.	2013–2014
Otrā iespēja godprātīgiem bankrotējušiem uzņēmējiem	Sākt sabiedrisko apspriešanu, lai saņemtu ieinteresēto personu viedokli par jautājumiem, kas iekļauti paziņojumā par jaunu Eiropas pieeju neveiksmīgai uzņēmējdarbībai un maksātnespējai, lai godprātīgiem bankrotējušiem uzņēmējiem dotu otru iespēju un samazinātu un	2013

	pielāgotu parādu dzēšanas laiku.	
Regulatīvais slogs: skaidrāki un vienkāršāki noteikumi	- Ierosināt tiesību aktus, ar ko atceļ apgrūtināso autentifikācijas prasību publiskiem dokumentiem, kas MVU ir jāsagatavo, lai iekšējā tirgū veiktu pārrobežu uzņēmējdarbību. - Izveidot darba grupu ar mērķi novērtēt brīvo profesiju uzņēmēju specifiskās vajadzības saistībā ar tādiem jautājumiem kā vienkāršošana, internacionalizācija vai piekļuve finansējumam. - Rīkoties, lai nodrošinātu to, ka vairāk uzņēmumu var saņemt palīdzību tīklā <i>SOLVIT</i> brīžos, kad valsts varas iestādes liedz tiem tiesības vienotajā tirgū.	2013 2013 2013
Priekšzīmes rādītāji un konkrētu grupu sasniegšana		
Jauna izpratne: uzņēmējs kā priekšzīmes rādītājs	Iniciatīvas "MVU nedēļa" ietvaros noteikt Eiropas mēroga "ES Uzņēmējdarbības dienu", kas vērsta uz skolēniem to pēdējā vidējās izglītības iegūšanas gadā.	2013
Sievietes	Izveidot Eiropas mēroga tiešsaistes uzraudzības, konsultēšanas, izglītības un uzņēmējdarbības sakaru veidošanas platformu uzņēmējām, tiešsaistē apvienojot pašreizējos valstu vēstnieču un mentoru tīklus, padziļinot to piedāvājumu un vēršot darbību plašumā valsts un reģionālā līmenī.	2013–2015
Vecāka gadagājuma iedzīvotāji	Palīdzēt vecāka gadagājuma vadītājiem un uzņēmējiem uzraudzīt jaunos uzņēmējus, kā arī sekmēt uzņēmēju abpusējas un paaudžu savstarpējas mācības, tādējādi nodrošinot būtisku prasmju apmaiņu.	2013–2015
Migranti	Ierosināt politiskās iniciatīvas, lai piesaistītu migrantus, kuri ir	2014–2017

	uzņēmēji, un veicinātu uzņēmējdarbību starp migrantiem, kuri jau atrodas ES vai kuri ES ierodas kāda cita iemesla dēļ, kas nav uzņēmuma dibināšana, pamatojoties uz dalībvalstu labu praksi. Analizēt iespēju ierosināt tiesību aktu, lai likvidētu šķēršļus kvalificētiem imigrantiem, kuri ir uzņēmēji, izveidot uzņēmumu un iegūt pastāvīgu uzturēšanās atļauju.	2014–2017
Bezdarbnieki	- Nākt klajā ar turpmāko mikrofinansēšanas instrumentu atbilstoši <i>PSCI</i>, kas paredzēts neaizsargātām grupām, tostarp personām, kuras ir zaudējušas vai var zaudēt darbu vai kurām ir grūti (atkārtoti) iesaistīties darba tirgū. - Izmantojot Eiropas Sociālo fondu, nodrošināt tehnisko palīdzību, lai pievērstos tādu atbalsta shēmu izstrādei, kas paredzētas jauniem uzņēmumu dibinātājiem un sociālajiem uzņēmējiem. - Saistībā ar Progresā mikrofinansēšanas instrumentu rīkot mikrofinansēšanas un sociālās uzņēmējdarbības ieinteresēto personu forumu, lai iesaistītu vietējos finanšu starpniekus uzņēmējdarbības veicināšanā videi nekaitīgā ekonomikā. - Analizēt pētījuma “Pašnodarbinātība un uzņēmējdarbība: valsts nodarbinātības dienestu ieguldījums darbavietu radīšanā” secinājumus, kā arī organizēt izplatīšanas pasākumu, lai dalītos pieredzē ar valsts nodarbinātības dienestiem.	2013 2013. gada marts 2013 2013